

ISSN

0463-6309

Siļķe



I E T U V I ū M O T E R ū Ž Ū R N A L A S

1987



4

liepa
rugpjūtis

TURINYS

N. Kulpavičienė	Kanados Gubernatūros — Rideau Hall moterys	4
J. Vaišvilaitė	Rex pagal M. K. Čiurlionį (eil.)	11
S. G.	Karalienė Jadvyga	12
M. Budrys, M.D.	Lietuvės moterys gydytojos — akademikės JAV ir Kanadoje	14
K. Grigaitytė	Eilėraščiai	19
• Knygos	A. Rūta — Knygų apžvalga	20
	E. Antonovna — Gintaro karoliai (eil.)	21
	Ignas — Moteris Senovėje	21
	N. N. — Indėnių šeimos	22
• Moterys pasaulyje	D.N. — V. Lozoraitienę prisimenant	24
• Sveikata	J. Prunskis, dipl. chem. — Mirties priežastys	25
• Madų ir grožio pasaulis		26
• Šeiminių kampelis	veda L. Murauskienė	28
• Atsiųsta paminėti		30

ILIISTRACIJA

* *	Eskimų ražiniai	3
* *	Rideau Hall vaizdai	4
M. K. Čiurlionis	Iliustracija	11
S. Giedrimienė	Erdvinis gobelenas	15
S. Giedrimienė	Gobelenas	15
J. Klemkienė	Motinystė	17
S. Giedrimienė	Erdvinis gobelenas	18
J. Narvydaitė	Iliustracijos	19
J. Paukštienė	Lietuvaitė	21
M. K. Čiurlionis	Liūdesys	25

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1987 m. Nr. 4(178)

NORA KULPAVIČIENĖ — *redaktorė*

Z. DIDŽBALIENĖ — *korektorė*,

L. MURAUSKIENĖ — *skyr. ved.*

L. SENKEVIČIENĖ — *administratorė*, **R. STABAČINSKIENĖ** — *ekspeditorė*

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė Litho-Art Limited, 971 College St., Toronto, Ont. M6H 1A6

Prenumerata metams \$10.00, garbės prenumerata \$15.00, vieno numerio kaina — \$1.75

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women’s Magazine. 1987 m. Nr. 4(178)

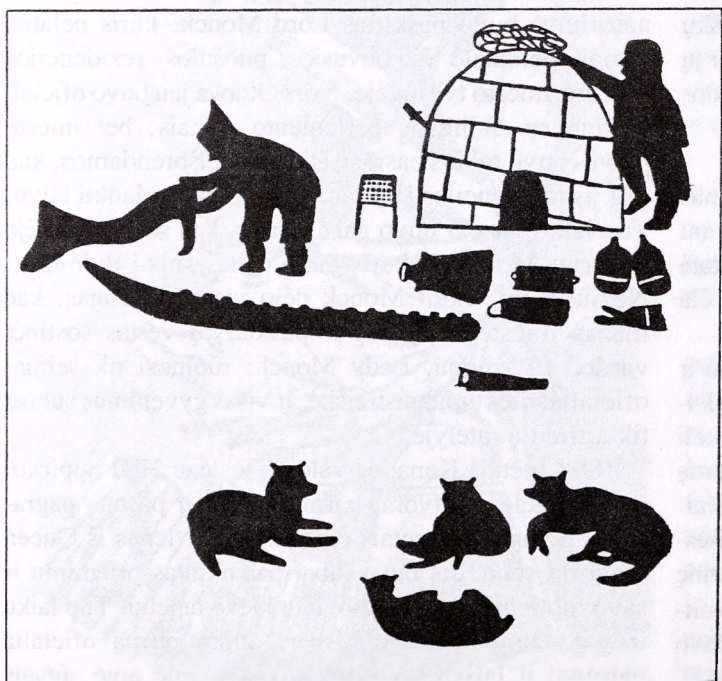
Printed by Litho-Art Limited in Toronto, Ont.



moteris

1987

4(178)



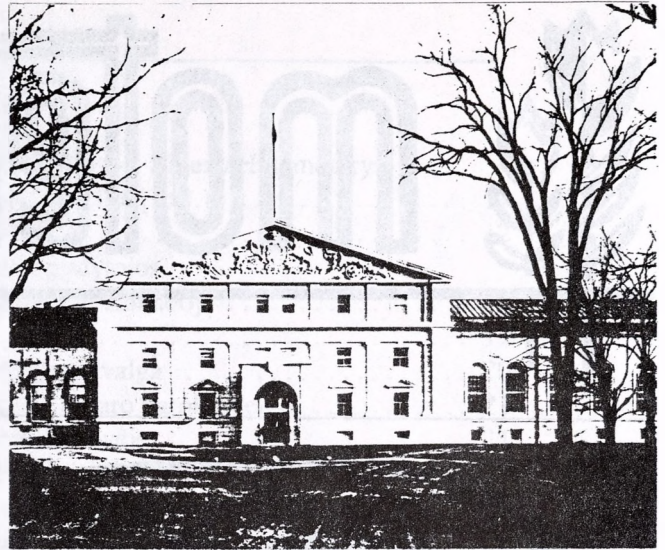
KANADOS ESKIMŲ MENININKŲ KŪRYBA

KANADOS GUBERNATŪROS —

RIDEAU HALL

MOTERYS

NORA KULPAVIČIENĖ



KANADOS GUBERNATŪRA-
RIDEAU HALL

(Visi titulai, vardai ir vietovės pažymėtos anglų kalba)

1984 m. gegužės mėn 14 d. Kanados Parlamentą atidarė Generalinė Gubernatorė, Her Excellency the Right Honourable Jeanne Sauvė, Governor General and Commander-in-Chief of Canada. Ji yra pirmoji moteris paskirta šiom pareigom, šešiasdešimtoji Karalijos vietininkė nuo Britų Šiaurės Amerikos Kolonijos laikų ir dvidešimt trečioji — nuo Kanados Konfederacijos pradžios.

Visi generaliniai gubernatoriai su šeimom nuo Kanados suvienijimo gyvena Government House (Rideau Hall), Ottawa. Kadangi jų pareigos susideda iš valdiškų ir reprezentacinių funkcijų, todėl didelę įtaką turėjo ir jų žmonos, kurios paliko savo asmenišką įnašą Kanados istorijoje.

* * *

Turtingas vandens kelių-kanalų statytojas Thomas MacKay, 1838 metais įsigijęs šimto akrų nuosavybę ant Ottawa ir Rideau upių pakrančių kalvų, pasistatė puošnius namus, kuriuos pavadino Rideau Hall; čia buvo priiminėjami svečiai ir ruošiami dideli baliai.

Tuo laiku Ottawa, kurią supo nežengiami miškai ir krūmokšniais apaugę pelkynai, buvo mažas malkakirčių ir lentpjūvių miestelis. Nors jau stovėjo keli didesni nauji namai ir veikė krautuvėlės, bet daugumą statinių sudarė netvarkingai išsimėtę maži nameliai. Ottawa pradėjo kiek plėstis, tik pravedus vandens kelius-kanalus, kurie tikrumoje turėjo didesnę militarinę reikšmę, negu—komercinę. Jais keliaujant buvo išvengiama šv. Lauryno upė, per kurią vis puldinėdavo amerikiečių kariuomenė.

Iki to laiko buvusi Britų Šiaurės Amerikos dalimi,

Kanada 1867 metais tapo Dominija. Jau 1855 metais Queen Victoria Kanados sostinę pasirinko Ottawa, nes jai labai patiko graži gamtinė aplinka, kuria ji susižavėjo bežiūrėdama tų vietovių piešinius. 1859 metais buvo pradėti statyti parlamento rūmai ir tuo pačiu laiku susirūpinta tinkama generalinio gubernatoriaus gyvenvietė. Kadangi Rideau Hall su parku buvo pati tinkamiausia, todėl ją išnuomavo ir kiek pritaikė naujai paskirčiai.

Po Konfederacijos pirmuoju g.g. (generaliniu gubernatorium) buvo paskirtas Lord Monck, kuris nelabai noriai persikėlė iš buvusios puošnios rezidencijos Quebec miesto tvirtovėje. Nors Ottawa jau buvo oficiali sostinė su didingais parlamento rūmais, bet miesto gatvės buvo tokios pasibaisėtinos ir neišbrendamos, kad g.g. iš rezidencijos į parlamentą turėdavo plaukti laivu. Tuo laiku vis dar buvo galvojančių, kad sostinė reikėjo padaryti Montreal, kuris buvo panašesnis į didmiestį. Nežiūrint to, Lord Monck dėjo visas pastangas, kad mažas miestelis pakiltų ir pasidarytų vertas sostinės vardo. Jo žmona, Lady Monck, rūpinosi tik šeima, oficialiai niekur nepasireiškė, ir visas gyvenimas sukosi tik artimųjų ratelyje.

1868 metais Kanados valdžia Rideau Hall nupirko, aptvėrė geležine tvora, pastatė vartus ir pastatą pagražino. Sekančiais metais čia apsilankė vienas iš Queen Victoria sūnų. Jis buvo labai patenkintas priėmimu ir savo motinai pasiuntė džiovintų klevo lapelių. Tuo laiku ir g.g. žmona, Lady Lisgar, atliko pirmą oficialią pareigą: ji laišku painformavo karalienę apie sūnaus viešnagę. Taip pat ji įvedė ir naujovių. Spaudoje buvo

paskelbta, kad gubernatūroje bus rengiamos didesnės kalėdinės vaišės ir priėmimai sode. Nors vėliau spaudoje kažkas paminėjo, kad Rideau Hall oficialios vakarienės esančios labai nuobodžios.

Lord Lisgar stengėsi Rideau Hall galimai daugiau patobulinti ir pagražinti. Parke atsirado nauji takai, gėlynai ir sporto aikštelės; taip pat buvo pastatytos patalpos karietom, arkliam ir ledaunės. 1870 besilankant Rusijos kunigaikščiui Aleksiejui, Lady Lisgar pastangom buvo įgytos naujos lempos, užuolaidos ir apskriti staliukai, o name įvestas bėgantis šiltas bei šaltas vanduo ir įrengta vonia — anais laikais negirdėta naujiena!

Karalijos vietininko — generalinio gubernatoriaus pareigos nebuvo lengvos, nes šalia vietinių barnių su parlamentariais, dar prisidėdavo labai įsitempę santykiai su pietiniais kaimynais-amerikiečiais. Kadangi tom pareigom būdavo skiriami aukštos kilmės pasižymėję asmenys iš Britanijos, tai jie turėdavo 5 metam palikti patogų gyvenimą savame krašte ir važiuoti į Ottawa, kuri buvo vadinama pasaulio galu...

1872 metais atvyko naujas g.g. Lord Dufferin su žmona ir vaikais. Jie buvo jauni žmonės, kurie tuoj pradėjo visuomeniškai reikštis apsnūdusioje sostinėje.

LADY DUFFERIN



Lady Dufferin savo dienoraštyje (My, Canadian Journal) surašė pirmuosius kanadiškus įspūdžius: „Mes buvome viskuo sužavėti, bet pamačius Ottawa ir Rideau Hall, mūsų entuziazmas sumažėjo...“ Jie rado daug prielankumo otaviečių tarpe, nes buvo linksmi, malonūs ir neišdidūs, nors ir išlaikydavo savo orumą. Lord Dufferin buvo pirmasis g.g., kuris iškėlė gubernatūros reikšmę ir nustatė naujas tradicijas. Rideau Hall galėjo aplankyti kiekvienas kanadietis, susitikti su g.g. ir dalyvauti oficialiose iškilmėse, tik reikėjo dėvėti tinkamą — išėiginę aprangą. Panaši tradicija išliko iki šių dienų. Naujųjų Metų ir kitų švenčių proga kanadiečiai eina sveikinti g.g. ir visų provincijų gubernatorius.

Lady Dufferin buvo pirmoji g.g. žmona, kuri oficialiai pradėjo dalyvauti priėmimuose, iškilmėse ir triukšminguose parlamento posėdžiuose. Kai g.g. susirgo, ji priėmė visus 1874 Naujųjų Metų lankytojus ir sveikintojus. Ji taip pat buvo pirmoji, kuri su vyru oficialiai keliavo po visą Kanadą. Ši tradicija yra tęsiama ir dabar: generalinis gubernatorius kartu su žmona aplanko įvairias Kanados vietas. Apie tai, kaip Lady Dufferin savo vyrą palydėdavo mieste, buvo rašoma net vietinėje spaudoje: „...g.g. žmona nebijo vaikščioti gatvėmis, ji rengiasi praktiškai ir kukliai, dėvi storus batus ir nesibaido purvo.“ Žinant ano laiko gatvių stovį, tai buvo ryžtingas žingsnis.

Rideau Hall irgi susilaukė patobulinimo: buvo pristatyta reprezentacinė šokių salė. Nors patalpa pirmajam priėmimui nebuvo baigta, bet Lady Dufferin iniciatyva neišbaigtos sienos buvo dekoruotos aksomu ir rausvų rožių puokštelėmis. Pirmasis balius, kuriame dalyvavo daug svečių (net 650!), praėjo su dideliu pasisekimu.

Savo lėšomis g.g. įrengė čiuožimo ir kurlingo areną, taip pat pastatė paaukštinimą rogučių važinėjimui. Šalia to nusiskundė, kad alga yra labai maža, ir todėl neįmanoma tinkamai išlaikyti Rideau Hall ir Quebec rezidencijų, nes labai brangiai kainuoja apšildymas.

Diena gubernatūroje prasidėdavo 9 v. ryte. Po pusryčių sekdamo įvairūs oficialūs užsiėmimai, kurių netrūkdavo visą dieną. Lord Dufferin su žmona visada stengdavosi popietes praleisti su savo septyniais vaikais, iš kurių du buvo gimę Kanadoje. Įvairių užsiėmimų netrūko ir dienos metu. Vykdamo sporto klubų susirinkimai, oficialios arbatėlės, priėmimai svečių ir dūdų koncertai parke. Žiemos metu tarnautojų ir parlamentarų vaikam būdavo ruošiamos čiuožimo popietės su užkandžiais. Vakaris vykdavo oficialūs priėmimai, vakarienės, baliai, literatūros ir muzikos vakarai, vaidinimai, šokiai jaunimui ir t.t. Nuolatiniai

priėmimai Rideau Hall davė didelį pelną Ottawa vežikam. Atsidėkodami jie įteikė Lord Dufferin vaikčiojimo lazda su paausuota rankena.

Šalia visuomeniškos veiklos Lady Dufferin labai daug prisidėjo ir prie Rideau Hall pagražinimo, nes ją labai slegiančiai paveikė sienų tuštuma ir ornamentikos stoka. Ji pertvarkė kambarių paskirtį, kuriuos pripildė iš Anglijos atvežti baldai, sietynai, kilimai ir t.t. Ant sienų buvo iškabinti portretai bei kiti pagražinimai. Apsaugai įsteigta gaisrininkų stotis.

1878 metais Lord Dufferin terminas pasibaigė. Po iškilmingų išleistuvių ir ilgų atsisveikinimų jie išvyko atgal, palikdami savo įnašą: Kanadą — daugiau suvienytą, Ottawa — panašesnę į sostinę.

Sekantis g.g. buvo Marquess of Lorne, o jo žmona — Princess Louise, Queen Victoria duktė. Atvykę į Rideau Hall jie rado gerai sutvarkytas patalpas, atnaujintus, šviesius ir šiltus kambarius, ko jie dažnai pasigedavo savo dideliuose rūmuose Anglijoje. Princess Louise buvo gera dailininkė, ji turėjo mažą nešiojamą namelių tapybai, kuri naudodavo gamtoje. Pagal jos projektus buvo meniškai išdekoruotos kai kurios patalpos ir įrengta muzikos — tapybos studija.

Susizavėję Kanados karališkais ryšiais, amerikiečiai atsiuntė „Harper“ žurnalo reporterę, bet ji galėjo aprašyti tik apie „respublikai prilygstantį kuklų gyvenimo stilių ir princesės šiltą bei praktišką aprangą“. Net ir otaviečiai skundėsi, kad niekad negali pamatyti princesės veido, nes dėl šalto ir drėgno klimato ji visada dėvėdavo ant veido užleistą vualį.

Princess Louise irgi buvo energinga savo vyro padėjėja visuose oficialiuose priėmimuose ir iškilmėse.

KONCERTAS RIDEAU HALL SALĖJE — LORD DUFFERIN LAIKAIS



PRINCESĖ LOUISE-KARALIENĖS
VIKTORIJOS DUKTĖ

Jų buvimo metu dar daugiau įsigalėjo įvairios ceremonijos. Labai triukšmingai buvo švenčiami Queen Victoria gimtadieniai, — paprotys išlikęs iki šių dienų. Jie abu labai daug prisidėjo ir prie kultūrinio Kanados pakilimo. 1880 metais buvo įsteigta Canadian Academy of Art, kuri vėliau davė pradžią valstybinei galerijai — National Gallery.

Princesės iniciatyva buvo pradėtos ruošti kalėdinės vaišės visiems Ottawa pradžios mokyklų vaikams, kurių susirinkdavo virš trijų šimtų. Taip pat ji suorganizavo pamokas Rideau Hall tarnautojų vaikams.

Po įvykusio, bevažinėjant rogėm, sužeidimo, Princess Louise šaltuosius žiemos mėnesius praleisdavo Anglijoje. Dėl to buvo labai nepatenkintos ponios ir prekybininkai, nes sumažėjo pasilinksminimai ir su tuo susijusios pajamos.

Sekantis g.g. Marquess of Lansdowne su žmona tęsė įprastas tradicijas, bet be didelio entuziazmo, nes jie ilgėjosi savo namų Anglijoje ir Airijoje.

1888 metais atvykęs g.g. Sir Frederick Stanley buvo steigėjas garsaus kanadiško Stanley Cup. Ledo rutulio — hockey pirmenybių žaidynės buvo pradėtos 1892 metais, kurios iki šiol garsina kanadiečius visame pasaulyje.

Lady Stanley pakeitimų daug nedarė, bet paliko savo nuopelnus. Jos iniciatyva buvo įsteigtas Lady Stanley Institute, kur buvo ruošiamos gailėstingos seserys.

Kaip ir prie ankstesnių g.g., išlaidų buvo daug, o



OPERETĖS PASTATYMAS
RIDEAU HALL SCENOJE 1875 METAIS

algų neužtekdamo, todėl taupumo sumetimais viso namo šviesos būdavo užgesinamos vidurnaktyje.

Kiekvienas naujai paskirtas g.g., o ypač jo žmona, turėdavo pasirūpinti gyvenimiškais patogumais bei aplinkos grožiu, ir visus reikalingus baldus ir daiktus atsivežti savo. Todėl 1893 metais pasiteiravusiai apie Rideau Hall namų apyvokos stovį, naujo g.g. žmonai Lady Aberdeen buvo pranešta: „...kai kuriuose kambariuose jokių baldų nėra, tik — kelios senos kėdės; taip pat name nėra jokių paveikslų, lempų, net — staltiesių, paklodžių, rankšluosčių, net — pagalvėlių ir nieko kito, kas daro kambarį jaukiu ir kas yra būtina.“ Nežiūrint to, net ir būtinybes norint įsigyti, parlamente tuoj pasigirdavo pikti balsai, kad Rideau Hall yra išleidžiama per daug pinigų.

Lord Aberdeen su žmona ir vaikais jau anksčiau buvo plačiai keliaavę po visą Kanadą ir net kelis mėnesius gyvenę. Lady Aberdeen savo kanadiškas keliones aprašė knygelėje „Through Canada with a Kodak“, kurią iliustravo savo nuotraukom. Lady Aberdeen buvo nepaprastai spalvinga asmenybė, pilna energijos, ryžtinga ir stipriai pasireiškus socialinės gerovės veikloje. Dar jauna būdama, savo tėvo dvare ji įrengė tarnautojams ligoninę, samodė sergantiems namuose lankančią seserį ir įsteigė vaikams mokyklą. Tokia veikla tais laikais, diduomenės akim žiūrint, buvo negirdėta, nesuprantama ir tiesiog laikoma „skandalinga“. Net keliaudama Kanadoje ji įsteigė litera-

tūros platinimo draugiją, kuri aprūpindavo vakaruose išsisklaidžiusius naujakurius spauda.

Atvykusi į Rideau Hall, ji tuoj prisitaikė prie esamų sąlygų, o savo vaikams pasamdė prancūzų kalbos mokytoją. Kartu atvyko ir vaikų guvernantė švedė, kuri prisidėjo prie slidinėjimo sporto išpopuliarinimo.

Lady Aberdeen labai plačiai pasireiškė moterų veikloje, o ypač — tarptautinėse organizacijose. Ji buvo pirmininke International Council of Women, o Kanadoje — pirmąja pirmininke The National Council of Women of Canada. Apie jos veiklą trumpai nupasakoti yra beveik neįmanoma. Ji buvo aktyvi moterų užtarėja, skatino jas viešai organizuotis, ginti savo reikalus ir kovoti už savo teises; taip pat — globojo jaunimą, steigė organizacijas, skatino sportuoti, iškilauti ir t.t. Ji dėjo visas pastangas, kad būtų įsteigtas Victorian Order of Nurses (namuose sergančius lankančios seserys). Po ilgų debatų ir parlamentarų trukdymų, pagaliau leidimas buvo duotas. Gal lemiamos reikšmės turėjo ir pats pavadinimas karalienės vardu; parlamentarams buvo neįmanoma priešintis, nes seserų organizacija buvo steigiama jos jubiliejaus proga. Tačiau visi buvo vieningos nuomonės, kad moterims vienoms lankyti svetimus namus „netinka...“

Lady Aberdeen plačiai veikė šalpos darbe, tam tikslui ji organizavo paskaitas universitetuose, steigė moterų tarybas ir skatino valstybines bibliotekas. Šalia viso to ji labai sėkmingai dalyvavo sostinės socialiniame ir reprezentaciniame gyvenime. Ji stengėsi visokiais būdais kanadiečius sudominti savo istorine praeitimi. Už nuopelnus Kingston Universitetas jai suteikė garbės pažymėjimą.



LADY
ABERDEEN
PAGERBIMAS

„THE GLOBE“



Apie nepaprastą Lady Aberdeen energiją liudija ir įvykusi nelaimė. Pavasarį važiuojant upės pakrante, jos karieta įkrito į vandenį. Skęstančiąją virš vandens palaikė jos sekretorius, kol atbėgo pagalba iš netoliese esančios Gatineau Point bažnyčios. Dar tą patį vakarą Lady Aberdeen dalyvavo iškilmingoje vakarienėje, o bažnyčia — gavo naują varpą.

Lord Aberdeen su žmona stengėsi išlaikyti lygsvarą ir gerus santykius tarp baltųjų ir indėnų, visų tautybių žmonių, naujųjų imigrantų ir t.t.; plėsti švietimo tinklą ir kelti krašto kultūrą. Rideau Hall, šalia visų kitų patobulinimų, buvo įrengta koplyčia.

Visa Aberdeen šeima labai artimai bendravo. Oficialiuose priėmimuose dalyvaudavo net ir visi vaikai aprėdyti pažų rūbeliais. Taip pat būdavo rengiami istoriniai vaidinimai, kur scenoje pasireiškėdavo visi šeimos nariai.

1914 metais prasidėjęs Pirmasis pasaulinis karas atnešė pakeitimų ir Rideau Hall gyvenime. Naujojo g.g. žmona Princess Margaret buvo Vokietijos imperatoriaus Wilhelm I brolio sūnaus duktė, todėl jai kartais buvo sunku kontroliuoti jausmus savo tautos atžvilgiu. Gubernatūroje irgi buvo suorganizuotas moterų karo pagalbos komitetas, kuriam vadovavo Princess Margaret su dukterim. Visos siuvo, mezgė, ruošė tvarstomą medžiagą ir rinko auksas Raudono Kryžiaus naudai. Kalėdų proga kanadiečiams kariams Europoje buvo išsiuntinėtos dėžutės su sveikinimais ir klevų cukraus saldainiais.

Naujai atvykusio 1921 m. g.g. žmona Lady Byng (dalinai graikiškos kilmės) turėjo savo stiprią nuomonę, kurią dažnai pareiškėdavo. Ji buvo labai populiari. Jos pastangomis labai pagražėjo Rideau Hall parkas. Pri-sodinta daug klevų, įrengti gėlynai ir dekoratyviniai

tvenkiniai. Prie modernių naujienų priklausė ir naujai įgytas gramafonas.

1926 metais atvykusi Lady Willingdon buvo nepaprastai energinga ir darbšti. Ji kiekvieną dieną keldavosi su aušra ir dirbdavo iki nakties. To pačio ji reikalaudavo ir iš visų Rideau Hall tarnautojų. Jau nuo pat pirmos dienos ji pradėjo pertvarkinėti visas patalpas, sukeisti, nešioti ir perstumdyti baldus. Prie darbo ji pristatydavo ir visus, nežiūrint rango, pro šalį praeinančius tarnautojus. Ji atsivežė daug savo kiniškų baldų, kitus supirkinėdavo Montreal antikvarinėse varžytinėse, kuriais apstatė visą Rideau Hall ir labai pakeitė visų kambarių išvaizdą. Ji pati asmeniškai prižiūrėdavo ir tikrindavo visus namų apyvokos darbus ir trūkumus. Palaipsniui buvo dedami ir nauji kilimai, nes senieji jau gerokai susidėvėjo. Todėl prieš kiekvieną didesnę priėmimą, tarnai praėdavo visas patalpas ir tinkamų spalvų dažais užtepdavo nutrintų kilimų dėmes ir skylės.

Depresijos metais paskirtas Earl of Bessborough ir jo žmona prancūzė daug pakeitimų nedarė, tik iš Rideau Hall fojė „iškeliavo“ ilgus metus stovėjusi nutriušusi kimšta grizli-meška laikanti padėklėlį ant kurios lankytojai padėdavo vizitines korteles. Taip pat prie jų buvo įvesta mada, kuri išsilaikė iki dabar, skolinti meno kūrinius iš National Gallery, nes Rideau Hall savo paveikslų neturėjo, išskiriant kelis portretus.

Nuo 1935 metų atvykę Lord Tweedsmuir su žmona buvo žinomi kriminalinių-fantastinių apysakų rašytojai. Jie abu apkeliavo visą kraštą, aplankydami net visus užkampius.

Lady Tweedsmuir retai apgyvendintose Kanados vakarų prerijose ir šiaurės teritorijose įsteigė keliaujančias bibliotekas. Knygos būdavo surenkamos

Ottawa ir siuntinėjamos į visas vietas. Taip pat ji skatino moterų mokyklose ir institutuose rinkti vietinę istorinę medžiagą, už ką skirdavo premijas.

Jie abu labai skatino kanadišką literatūrą, ir jų dėka iki šiol yra skiriamos premijos: Governor General's Literary Awards už tris geriausias prancūziškas ir tris geriausias angliškas knygas.

1939 metais Kanadą pirmą kartą aplankė King George VI ir Queen Elizabeth.

Laike karo Rideau Hall didesnių pakeitimų nebuvo, tik Earl of Athlone ir jo žmona Princess Alice organizavo karo reikmenų talkininkus. Rideau Hall daug tarnautojų buvo mobilizuotų, todėl oficialių priėmimų apimtis sumažėjo. Bet gyventojų ir lankytojų skaičius padidėjo, nes iš Europos atvyko karališkų šeimų artimieji. Tarp jų buvo, tada dar princesė, Juliana su dukrelėmis ir senoji Olandijos karalienė Wilhelmina, kuri tvarkėsi labai demokratiškai: vartojo viešas susisiekimo priemones, eidavo į krautuves nusipirkti maisto ir t.t.

Princess Alice kiekvieną dieną lankydavo virtuvę ir prižiūrėdavo, kad būtų verdama taupiai ir nieko neišmetama. Karališkos viešnios pristatytos prie darbo mezgė, siuvo, lopė; pasiūti ir sutvarkyti drabužiai buvo siunčiami į Angliją nuo bombardavimo nukentėjusioms šeimoms. Taip pat pravažiuojantiems kariams buvo pradėtos rengti arbatėlės su šokiais, kur programą atlikdavo žinomi teatro ir kino artistai. Nežiūrint karo meto trūkumų, Rideau Hall gyvenimas ėjo pilnu tempu.

Pokario metai atnešė įvairių permainų, gyvenimas grįžo į normalias vėžes, o taip pat nuo 1952 metų generaliniai gubernatoriai ir jų žmonos buvo vietiniai kanadiečiai. Pirmasis Vincent Massey buvo našlys. Oficialiuose priėmimuose jam talkino sūnaus žmona Lilias. Po jo sekė gen. G. Vanier, jo žmona Pauline padarė daug pertvarkymų Rideau Hall viduje, kurie pridavė jaukumo ir elegancijos. Jie abu labai rūpinosi prancūzų ir anglų ryšių sustiprinimu.

1974 metais g.g. buvo paskirtas Jules Leger, kuris po šešių mėnesių susirgo. Visas reprezentacines pareigas teko atlikti jo žmonai Mme Leger. Tai tęsėsi iki termino galo, nes g.g. po širdies smūgio tinkamai nebeatsigavo.

1979 metais paskirto g.g. Edward Shreier žmona Lily buvo ukrainietė. Besilankydama pas Queen Elizabeth, Bukhingham rūmuose Anglijoje, kur buvo pakviesta pietum, gavusi leidimą, ji atsivežė savo produktus ir pagamino ukrainietiškus virtinius „pirogy“. Tuo įrodydama, kad Kanada susideda iš įvairių tautybių, kurios stengiasi išlaikyti savo kultūrą ir papročius.

Nuo Konfederacijos pradžios iki šių dienų Rideau Hall praėjo daug moterų. Kiekviena iš jų paliko skir-

tingą žymę, nes ir jos pačios buvo skirtingos savo amžiumi, charakteriu, temperamentu, kilme, išsilavinimu ir tautybe. Vienos iš jų buvo tik šeima ir būtina reprezentacija besirūpinančios, kitos — ėjo į viešumą, talkino savo vyrams, rūpinosi krašto gerove. Jų įnašas Kanadai prilygsta gėlių puokštei, kuri susideda iš margaspalvių pumpurų, žiedelių ir didelių žiedų.

* * *

KANADOS GENERALINĖ

GOVERNATORĖ

JEANNE
SAUVÉ



Jeanne Benoit gimė prancūzų šeimoje. Ji augo kartu su keturiom seserimis ir dviem broliais. Nors tėvai ir nebuvo turtingi, bet jie siekė vieno tikslo — vaikams duoti gerą išsimokslinimą. Jau nuo vaikystės visi buvo skatinami daug skaityti, sekmadieniais — vedami į biblioteką ar muziejų, o kartais — į parlamentą. Kartą Jeanne tėvas parodė Agnes Macphail, pirmosios į Kanados parlamentą išrinktos moters, portretą ir pasakė, kad ir ji galinti būti kada nors išrinkta. Jaunoji Jeanne, kaip ir visi kiti vaikai, lankė seselių mokyklą ir priklausė mergaičių-skaucijų organizacijai. Kai viena iš seselių-mokytojų paklausė, kuo ji norėtų būti? Jeanne atsakė: „Gera! apsirėdžiusia!“ Gimnaziją ji baigė su geriausiais pažymiais ir gavo stipendiją, bet pinigų nepakako, todėl ji dirbo kaip vertėja, o vakarais studijavo. Tuo laiku Jeanne pradėjo dirbti katalikų studentų organizacijoje. JEC, kuriai priklausė daug būsimų politikų ir mokslininkų, kurie vėliau užėmė



KANADOS GENERALINĖ
GUBERNATORĖ
VYKSTA Į IŠKILMES
SU VYRU MAURICE SAUVÉ
IR SŪNUM JEAN-FRANÇOIS

OTTAWA

vadovaujančias vietas valdžioje ir turėjo lemiamos reikšmės Kanados federalizmui. JEC sąjūdis buvo kilęs Prancūzijoje ir palaipsniui išsiplėtęs Quebec provincijoje ir net JAV, bet nepasiekė kitų, angliškai kalbančių, Kanados provincijų. Šis jaunų katalikų sąjūdis atnešė

G.G. JEANNE SAUVÉ KANADOS
PARLAMENTE



daug naujų idėjų ir visus išjudino iš apsnūdimo, todėl susilaukė daug pasipriešinimo iš konservatyviai nusiteikusių kvebekiškų dvasiškių, o ypač — iš jėzuitų. Turėjo praeiti kiek laiko, kad naujos idėjos prigytų visoje provincijoje.

Būdama 26 metų, Jeanne 1948 m. ištėkėjo už teisininko Maurice Sauvé. Jie išvažiavo gyventi į Europą, kur taip pat tęsė studijas. Jie abu aktyviai dalyvavo pasaulinių jaunimo organizacijų veikloje. 1950 metais Jeanne Sauvé buvo paskirta UNESCO jaunimo sekretore. Gyvenant Europoje jų finansinė padėtis pagerėjo; jie mėgo daryti priemimus įvairių tautybių intelektualams, nežiūrint kokių politinių įsitikinimų kas bebūtų; jie labai domėjosi įvairiomis tarptautinėmis ir socialinėmis problemomis.

1952 metais jie grįžo į Kanadą, ir J.S. pradėjo dirbti radijo ir televizijos programose, kalbėdama kaip komentatorė politinėmis ir socialinėmis temomis, 1962 metais ji jau buvo plačiai žinoma televizijos asmenybė ir žurnalistė.

J.S. buvo pavyzdinga motina savo sūnui Jean-François, kuris gimė 1959 metais; dėl jo ji atsisakė kai kurių televizijos ir žurnalistikos gerų pasiūlymų. Ji taip pat labai padėjo savo vyro politinei karjerai, kuris ilgus metus dirbo ekonominėje srityje ir buvo ministru Pearson liberalų kabinete. Jie abu kartu važinėjo po visą Kanadą su paskaitomis, kalbėdami apie krašto vienybę ir socialines permainas.

1972 metais Jeanne Sauv  buvo pirmoji kvebekiet  moteris išrinkta į Kanados parlamentą. Ji pasakojo, kad prieš rinkimus labai abejojo, kaip kvebekiečiai ži r s į tokį negirdėtą moters ryžtą? Bet laikai keit si, ir jos karjera vis kilo aukštyn, ji buvo paskirta ministere Trudeau liberalų kabinete.

Jeanne Sauv  buvo švelni, taktiška ir diplomatiška, mėgiama savo bendradarbių. Nors visada kovojanti už savo idealus ir socialinę lygybę: reikalaujanti teisių moterim, bet neinanti į kraštutinumus. 1978 metais pakviesta kalbėti į Rideau Club įsteigtą 1865 metais tik vyrams, ji ne tik atsisakė kalbėti, bet ir klubui buvo pranešta, kad nebegaus valdžios paramos, jei nepriimin s narių moterų. Neužilgo buvo priimt s ir moterys, nes klubas finansiniai sunkiai vertėsi.

1979 metais Jeanne Sauv  buvo pakviesta būti parlamento pirmininke — Speaker (The Speaker of the House of Commons). Ji buvo pirmoji, parlamento 115 metų istorijoje, moteris einanti tokias pareigas. Kraštutinių konservatorių akimis žiūrint, tai buvo „vyrus žeminantis įvykis“...

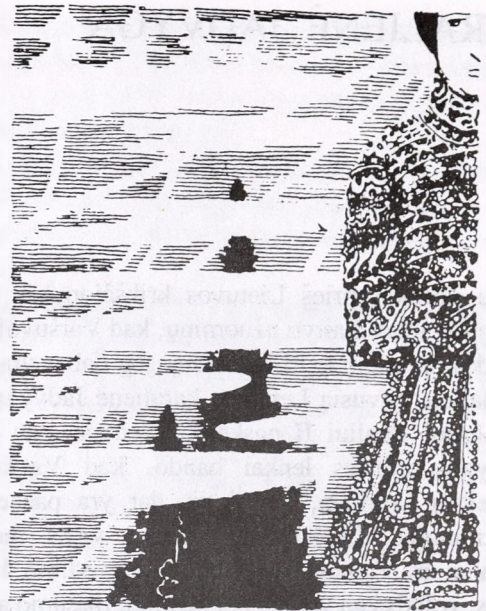
Speaker pareigom, šalia parlamentarinės veiklos, priklauso ir visa ekonomin  administracija, kur dirba virš trijų tūkstančių tarnautojų. Nors ji ir sutaup  18 milijonų parlamento išlaikymo išlaidų, bet vistiek sulaukdavo priekaištų iš savo kolegų vyrų. Net ir liuksusinio parlamentarų restorano „suprastinimas“ ir dar nuo prieškarinių laikų „užsilikusių“ žemų valgių kainų pakėlimas buvo sutiktas su dideliu pasipriešinimu. J.S. būnant parlamento Speaker turėdavo priiminėti visus Kanadą oficialiai vizituojančius svečius: monarchus, prezidentus, politikus ir t.t. Ji tas pareigas atlikdavo su dideliu grakštumu ir elegancija.

Baigdama savo terminą, J.S. galvojo apie ambasadorystę Paryžiuje, nes buvusieji speaker būna skiriami ambasadoriais. Tačiau visas jos svajones i sklaid  premjeras Trudeau pasiūlydamas Kanados generalinės gubernator s pareigas.

Kolumnistas- urnalistas Charles Lynch ta proga 1983 metų pabaigoje para   spaudoje: „Šį kartą Pierre Trudeau pasi lg  teisingai. Jis davė valstybei puikią kalėdinę dovaną Jeanne Sauv  asmenyje — mūsų naująją Generalinę Gubernator .“

Jeanne Sauv  sako, kad jos gyvenime didelės įtakos turėjo nuoširdūs šeimos ryšiai, stiprus tikėjimas ir aplinkos kultūrinės vertybės, kurias ji pilnai išnaudojo.

Panaudota med ziaga: Shirley E. Woods — Her Excellency Jeanne Sauv , 1986; Who's Who in Canada, 1984; R.H. Hubbard — Rideau Hall, 1977; periodinės spaudos straipsniai, etc.



M.K. ČIURLIONIS

ILIUSTRACIJA

JUZĖ VAIŠVILAITĖ

REX PAGAL M.K. ČIURLIONĮ

*Esmi karalius,
gimęs iš šviesos,
ir karunuotas
Viešpaties spind jimu.
Likimas mane laiko apkabinęs,
kad nei kilčiau į padangių auk stį,
Žvaigždžių takus
ir am zinąją šviesą.
Bet i siver iu greit iš jo tamsos!
 viesia širdim
pasieksiu šviesią širdį.
 viesia mintim
su Logos susijungsiu.
Likimo tamsuma tada ištirps
minčių šviesoj, ir būtyje  yd s
diena m s am zino ir gero Dievo.*

KARALIENĖ JADVYGA

S.G.

Jau gerokai prieš Lietuvos krikščionybės 600 m. minėjimą teko skaityti užuominų, kad Varšuvoje lenkai spaudoje pradėjo kelti klausimą, jog dabar yra geriausias laikas buvusią Lenkijos karalienę Jadvygą popiežiui Jonui Pauliui II paskelbti šventąja. Jau nuo pat Jadvygos mirties lenkai bando, kad Vatikanas ją paskelbtų šventąja, bet ji vis dar yra paskelbta tik palaimintąja. Lenkai net mažina visus nuopelnus Jogailos ir Vytauto dėl Lietuvoje įvedimo krikščionybės, o Jadvygą vadina net katalikų tikėjimo apaštale. Lenkai mano, kad dabar nereikia praleisti progos, nes ir pats popiežius yra lenkų kilmės. Kai Jadvyga mirė, praėjo jau beveik 600 metų.

Apie karalienę Jadvygą mūsų istorijoje nedaug randame parašyta. Net ir mokyklų vadovėliuose būdavo dažnai tik tai, kad ji buvo Lenkijos karalienė ir kad ją vedė L.D.K. Jogaila ir tapo Lenkijos karaliumi. Dabar jau apie ją turime daugiau žinių mūsų enciklopedijose (lietuvių ir anglų k.), o taipgi daugiau straipsnių pasirodė šiais metais ir mūsų spaudoje. Tad čia ir kyla klausimas: kodėl apie ją dabar daugiau rašoma? Svarbiausia priežastis yra ta, jog lenkai tvirtina, kad karalienė Jadvyga su savo vyru karaliumi Jogaila, su daugybe rūmų didžiūnų, vyskupų bei kunigų 1387 m. vasario mėn. atvažiavo į Lietuvą ir Vilniuje pradėjo krikštyti žmones. Tačiau mūsų istorikai, o ypač Z. Ivinskis rašė ir tvirtino, jog ji niekad Lietuvoje nėra buvusi.

Kadangi savo kronikų neturėjome, o pradžioje nė rašto, tai visos žinios apie Lietuvą buvo imamos iš lenkų, vokiečių, rusų ir kitų istorijų. Mūsų kronikas pradėjo rašyti tik Vytauto D. laikais, bet gudiškai, nes gudai buvo priėmę stačiatikių (pravoslavų) tikėjimą ir turėjo savo raštą. O tais laikais Lietuvai priklausė dideli plotai Gudijos, Rusijos ir Ukrainos.

Apie karalienę Jadvygą ir Lietuvos krikštą visas žinias imame iš lenkų istoriko kan. J. Dluogošo (1415–1480). Jis parašė lotynų kalba 12 tomų Lenkijos istoriją, kuri vėliau buvo išversta į lenkų kalbą. Dešimtame tos istorijos tome jis rašo apie Lietuvos krikštą. Tą istoriją ir dabar galima rasti Krokuvos archyvuose. Pats J. Dluogošas, nors ir buvo žymus asmuo tais laikais Lenkijoje, nes dalyvavo politiniuose pasitarimuose bei derybose,

buvo siunčiamas į Romą ir kitur su misijom, gyveno karalių rūmuose ir mokė jų vaikus (jis buvo ir šv. Kazimiero mokytoju), bet pats prisipažįsta, jog jo istorijoje ne viskas yra teisinga, kas parašyta, nes daug žinių jis paėmė iš kitų pasakojimų. Taigi toje jo istorijoje yra prirašyta daug pasakų ir įvairių legendų. Jis net pats prašo, kad tie, kurie skaitys jo istoriją, sukalbėtų „Tėve mūsų“ ir „Sveika Marija“. Žinoma, tokią pasenusią istoriją skaityti ir vartyti pageltusius jos lapus nėra jau taip lengva, nors ir labai gerai mokėtum lotynų ir lenkų kalbas. Net ir tokia smulkmena mūsų spaudoje kartojasi, kad Jadvyga krikšto metu Lietuvoje dalino žmonėms baltus lininius marškinius, o kitoje vietoje rašoma, kad ji dalino tamsius vilnonius drabužius, kuriais lietuviai buvo labai patenkinti, nes tokių gražių drabužių niekad savo gyvenime nebuvo dar matę.

Be abejo, čia nėra aprašytas svarbus istorinis įvykis, bet aš prisimenu, kaip Vytauto Didžiojo Universitete studentai istorikai juokais pasakodavo, kad vienas mūsų tėvynainių priėmė krikštą net kelis kartus ir vis parsinešdavo namo naujus marškinius, bet paskutinį kartą jam teko seni ir jau suplyšę. Tačiau J. Dluogošas savo istorijoje nerašo, ar tie marškiniai buvo pakeisti ar ne.

Lenkijos karalienė Jadvyga, kurios vardas yra jungiamas su Lietuvos istorija, buvo duktė Lenkijos ir Vengrijos karaliaus Liudviko iš Anjou ir karalienės Elzbietos. Ji gimė Vengrijoje 1373 m. (kiti rašo 1374), o mirė Lenkijoje 1399 m. Ji turėjo vyresnę seserį Mariją, kuri tapo Vengrijos karaliene. Jadvyga, būdama 4 metų, buvo sužieduota su Austrijos princu Vilhelmu Habsburgu. Tėvui mirus, Jadvyga su motina atvažiavo į Krokuvą, kur ji tik 11 metų amžiaus buvo vainikuota Lenkijos karaliene. Netrukus lenkų ponai apsigalvojo, jog vokiečių kilmės sužadėtinis netinka jų karalienei. Tada jie pradėjo dairytis kito ir nukrypo į L.D.K. Jogailą, (1350–1434), kuris buvo dar nevedęs. Lenkai tada galvojo, jog tai būtų didelis laimėjimas, nes galėtų Lietuvos Didžiąją Kunigaikštiją prijungti prie savo karalystės. O Lietuva tada buvo daug didesnė už Lenkiją (rašoma, kad net 3 kartus).

Tuomet prasidėjo derybos. Pasiuntiniai vieni važinėjo į Lietuvą, o kiti — į Lenkiją, kol viską sutarė. Jogaila pažadėjo vesti Jadvygą. Sutartis buvo parašyta Kriavos pilyje (seniau—Krėvos pilis) 1385 m. rugpjūčio 14 d. Toje pilyje lenkų buvo nužudytas Kęstutis, o Vytautui padėjo pabėgti jo žmona kunigaikštienė Ona. Senuose šaltiniuose rašoma, kad jis, apsirengęs moteriškais drabužiais, išėjo su tarnaitė iš pilies.

Toje Kriavos vedybų sutartyje Jogaila pasižadėjo: priimti katalikų tikėjimą, vesti Jadvygą, užmokėti 200



J. MATEJKO

KARALIENĖ JADVYGA

Garsusis 19 amžiaus lenkų istorinių įvykių tapytojas Jan Matejko pavaizdavo Jadvygą heroiškoje pozoje su kirviu rankoje, apsuptą klastingų dvariškių, kurie privertė ją ištekti už Jogailos. Nuo to prasidėjo amžinoji ir nesibaigianti lenkiškoji „globa“ Lietuvai, nuo kurios negalime atsikratyti net iki šiu dienų.

tūkstančių florinų (dolerių?) jos sužadėtiniui Vilhelmui Habsburgui, prie Lenkijos karalystės amžinai prijungti Didžiąją Lietuvos Kunigaikštiją, o už tai jis bus vainikuotas karaliumi.

Jogaila priėmė katalikų tikėjimą 1386 m. vasario 15

d. Krokuvoje ir gavo Vladislovo vardą (lenkų istorijoje — Władysław II Jagiello). Krokuvos pilies katedroje 1386 m. vasario 18 d. susituokė su Jadvyga, o kovo 4 d. buvo vainikuotas karaliumi.

Vytautas pritarė toms vedyboms savo pusbroliui Jogailai. Jis net pats tada buvo pakrikštytas ir gavo Aleksandro vardą. Be to, dalyvavo vestuvėse su trimis Jogailos broliais.

Tačiau daugelis lenkų buvo nepatenkinti tomis vedybomis, nes Jogaila jai buvo per senas, bet Jadvyga pasiaukėjo. O iš tikrųjų tai Jadvyga jam buvo per jauna, nes dar buvo nesubrendusi mergaitė. Jis buvo 36 metų, o ji tik 12 m. Įdomu, ką pats Jogaila galvojo, vesdamas prie altoriaus tokią nuotaką. Kaip ten juodviejų buvo gyventa, sunku pasakyti, bet vis dėlto juodu išgyveno 13 metų. Lenkų istorikai tvirtina, kad jos gyvenimas buvęs labai nelaimingas. Jadvyga mirė 25 metų, gimdydama dukrelę, kuri irgi mirė. Savotiškas sutapimas, nes ir dabartinio popiežiaus Jono Pauliaus II motina irgi mirė, gimdydama dukrelę, kuri taip pat mirė.

Po Jadvygos mirties Jogaila vedė dar 3 kartus: Oną, Elzbietą, ir Sofiją. Sofiją Jogailai išpiršo pats Vytautas, nes ji buvo jo žmonos giminaitė. Jogailai tada buvo jau 70 metų, o jai tik 17 m.

Jogailos vedybos su Jadvyga pradėjo Gediminaičių dinastiją, kuri valdė Lenkiją ir Lietuvą beveik 200 m. Gediminas buvo Jogailos senelis. Lenkai savo istorijoje tą laikotarpį vadina aukso amžiumi, nors kai kurie istorikai, o taipgi ir pats Džugošas labai nekentė Jogailos ir kartais jį vadindavo laukiniu žmogumi ar žiauriu stabmeldžiu.

Kai baigėsi Gediminaičių dinastija, tai prasidėjo Lenkijai ir Lietuvai įvairios nelaimės. Didikų giminės tarp savęs nesutiko, bajorų seimai nieko negalėjo nutarti, nes dažnai išsiskirstydavo ir užbaigdavo suvažiavimą beveik su muštynėmis. Karalių sostui pradėjo kviesti iš kitų valstybių kunigaikščius, bet jie kartais sugrįždavo atgal į savo kraštus. Lietuvą ir Lenkiją vargino karai su totoriais, švedais ir rusais, nors Žalgirio mūšy buvo nugalėtas kryžiuočių ordinas. Tuomet įvyko didžiausia nelaimė, kai 1772 m. Austrija, Prūsija ir Rusija pasidalino tarp savęs sujungtą Lietuvos ir Lenkijos valstybę. Tai buvo pirmasis padalinimas. Po to buvo dar du — 1793 ir 1795. Tada visa Lietuva atiteko rusams. Aš dar gerai prisimenu, kai istorijos prof. Ig. Jonynas kartą yra pasakęs, jog tie 3 padalinimai buvo skaudi istorijos ironija Lietuvai...

Naudotasi: 1. Lietuvių Enciklopedija.
2. Encyklopedia Lituanica.

LIETUVĖS MOTERYS

GYDYTOJOS - AKADEMIKĖS

JUNGTINĖSE AMERIKOS

VALSTYBĖSE IR KANADOJE

MILDA BUDRYS, M.D.

Moterims nelengva patekti ir dirbti "vyrų pasaulyje".

XIX š. pabaigoje JAV buvo labai mažai moterų gydytojų. Universitetai nenorėjo priimti moterų, todėl buvo pradėta organizuoti Medicinos Mokyklas, — kolegijas skirtas moterims. XIX š. pabaigoje JAV veikė 10 tokių kolegijų — Philadelphijoje, Chicagoje, Baltimoreje, St. Louis, Mo., Cleveland'e, Boston'e ir kt. Dauguma šių mokyklų užsidarė po metų arba po poros. Ilgiausiai veikė Northwestern Un., Women's Medical School Chicagoje (1870-1902), Women's Medical College of Baltimore (1882-1910) ir Women's Medical College of Philadelphia, įsteigta 1850 m. kuri tik pastaruoju metu yra uždaryta ir prijungta prie University of Pennsylvania.

Amerikos universitetai skirsto savo profesūrą į mokslininkus profesorius ir klinikinius profesorius. Mokslininkai dirba pilną laiką, skaito paskaitas, daro eksperimentus, rašo straipsnius, knygas. Klinikiniai profesoriai dirba dalį laiko, dažniausia klinikose ir su rezidentais, ir turi privačią praktiką. Akademiniai laipsniai prasideda instruktorium, toliau seka associate, asistentas — profesorius, associate profesorius ir profesorius.

XIX š. pabaigoje JAV praktikavo 17 lietuvių gydytojų, kurių tarpe buvo 2 moterys gydytojos. XX šimtmečio pradžioje — iki II-rojo pasaulinio karo pabaigos ir DP atvykimo į JAV buvo apie 220 lietuvių gydytojų. Moterų gydytojų buvo 20, kurios vertėsi privačia praktika, bet nei viena negalėjo peržengti universitetų slenkščio ir grįžti į universitetą profesoriauti.

Po II-rojo pasaulinio karo JAV išleido įstatymą pagal kurį sutiko įsileisti 200 tūkstančių pabėgėlių — D.P.

(Displaced Persons). Tuo įstatymu pasinaudojo 27 tūkstančiai lietuvių kurių tarpe buvo apie 300 lietuvių gydytojų — apie 200 gydytojų (43 moterys) buvo baigę Vytauto Didžiojo universitetą (VDU) Lietuvoje ir apie 100 (24 moterys) Vokietijos universitetus.

Naujai atvykę gydytojai, atlikę reikalaujamą stažą, išlaikę valstybinius egzaminus, pradėjo verstis privačia praktika. Dalis gydytojų, ypač vyresniųjų ir moterų praktikos teisių neįsigijo ir arba visai pasitraukė iš medicinos gyvenimo, arba pradėjo dirbti valstybinėse ligoninėse ir laboratorijose.

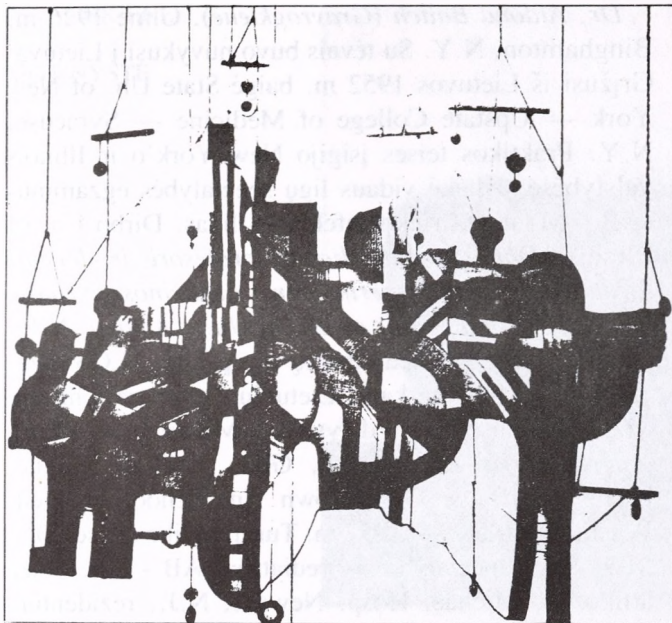
Iš 43 moterų gydytojų, baigusių VDU, 3 pateko į universitetų fakultetų sąrašus.

I-MOJI GRUPĖ

Viena iš pirmųjų atvykusių į JAV yra *dr. Milda Budrys (Budrienė-Kuršaitė)*. Gimė Lawrence, Ma. 1916 m. Su tėvais išvyko į Lietuvą, 1935 m. baigė Aušros mergaičių gimnaziją ir 1940 m. VDU — Medicinos fakultetą. Į JAV atvyko 1946 m. Atlikusi stažą, išlaikiusi egzaminus, 1950 m. gavo Illinois valstybės praktikos teises. Nuo 1958 m. pradėjo dirbti University of Illinois — Alergijos klinikoje. 1960 m. buvo klinikinė instruktorė. 1969 m. klinicine associate ir 1971 m. (iki 1984 m.) klinicine asist. profesorė. 1979 m. išlaikė alergijos specialybės egzaminus (American board of Allergy & Clinical Immunology). 1975 m. gavo Floridos ir Indijanos valstybės praktikos teises. 1982 m. nustojo praktikuoti ir persikėlė gyventi į Floridą. Priklausė Skautų organizacijai, nuo 1935 m. buvo VDU Stud. Skaučių Draugovės ilgamete pirmininke, Akademikų Skautų Sąjūdžio pirmininke. 1954 m. ALRKWA sąjungos daktarė — kvotėja — 1956 m. Aktyvi Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjungos narė, Liet. Gyd. Biuletenio redaktorė 1965-1970 m. Yra paskelbusi kelis straipsnius amerikiečių medicinos žurnaluose. Buvo aktyvi Chicago Med. Society ir Illinois state Med. Society narė. Chicagos Allergy Society pirmininkė. 1973 m. Bendradarbiauja Drauge, Sandaroje, Aiduose ir Medicinoje. Šiuo laiku renka medžiagą apie lietuvius gydytojus.

Chicagoje — Northwestern Universitete dirbo *dr. Alvina Sabanas (Šabanienė-Wells)* gimusi Rygoje. Baigė VDU — Medicinos fakultetą 1939 m. Atvykusi į JAV praktikos teises Illinois valstijoje gavo 1948 m. Ortopedinės chirurgijos specialybės egzaminus (AB - OS) išlaikė 1955 m. Buvo associate profesore ortopedinės chirurgijos skyriuje Northwestern Univ. nuo 1955 iki 1975 m. Vertėsi privačia praktika Chicagoje.

Pradėjusi savo karjerą Chicagoje ir tebetęsianti Kalifornijoje yra *dr. Justina Žirgulis (Žirgulienė)*, gimusi



S. GIEDRIMIENĖ

ERDVINIS GOBELENAS

Lietuvoje. Baigė VDU — 1940 m. ir Eberhard Karls Univ. Tuebingen'e — 1949 m., Vokietijoje. Atvykusi į JAV apsigyveno Chicagoje. 1954 m. gavo Illinois valstijos praktikos teises. Dirbo Chicago's state hospital, kur buvo klinikinė direktorė. Psichiatrijos specialybės egzaminus (AB - P & N) išlaikė 1961 m. 1965 m. persikėlė į Kaliforniją ir pradėjo dirbti Los Angeles Vet. Adm. Hospital. Buvo klinikinė instruktorė 1960-65 m. Loyolos Un. Chicagoje. Klinikinė instruktorė — 1967-72 m. Asistentė profesorė 1972 m. UCLA — University of California, Los Angeles.

II-ROJI GRUPĖ

II-ją grupę sudaro gydytojos, kurios medicinos mokslus baigė Vokietijoje. Iš 24 moterų gydytojų baigusių Vokietijos universitetus 6 (25%) dirbo JAV universitetuose; 3 iš jų — pilną laiką, kaip mokslininkės-tyrinėtojos, o likusios — kaip klinikinės profesorės.

Dr. Danutė Bieliauskas (Bieliauskienė-Širvydaitė), gimė 1922 m. Kaune, Lietuvoje, baigė Kauno Aušros mergaičių gimnaziją, 1940 m. Mediciną pradėjo studijuoti VDU ir baigė Leipzigo universitetą Saksonijoje 1945 m. Turi šeimos medicinos specialybę (AB - FM). *Yra klinikinė instruktore — University of Cincinnati.* Gyvena ir dirba Cincinnati, Ohio.

Dirbusi Argonne laboratorijoje, Chicagoje ir tyrinėjusi vėžį bei virusus eksperimentiniuose gyvuliuose yra *dr. Birutė Biskis (Biskienė-Ruškytė)*. Gimė 1922 m. Kaune, Lietuvoje. Baigė Duesseldorf'o universitetą, Westfalen, Vokietijoje — 1949 m. Įsigijo patologijos specialybę (AB - P) 1972 m. ir Illinois praktikos teises

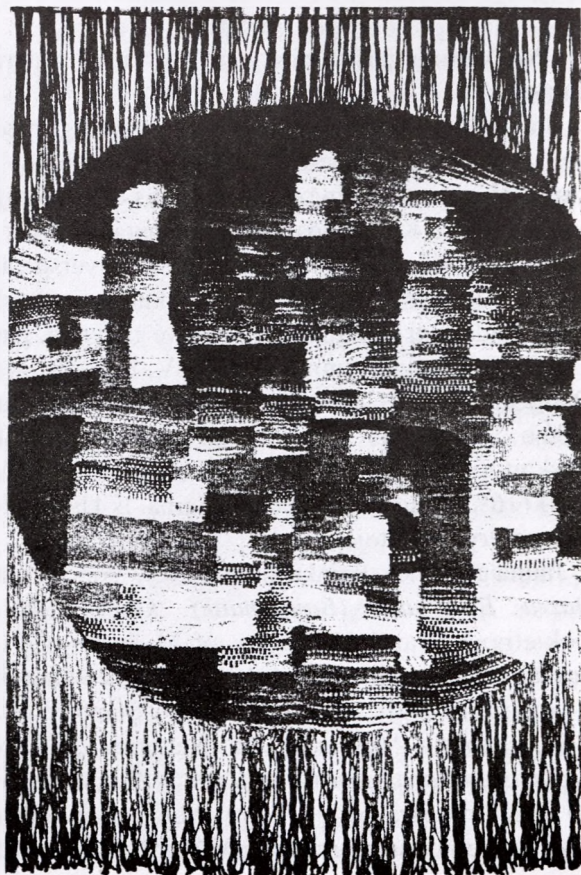
— 1956 m. *Yra University of Illinois, patologijos departamento klinikinė asistentė profesorė.* Yra parašiusi kelis mokslinius straipsnius. Gyvena Chicago's priemiestyje — Clarendon Hills, Ill.

Dr. Meilė Indreika (Indreikaitė-Biskienė) Gimė 1923 m. Maskvoje, Rusijoje. Baigė Hamburg'o universitetą — Vokietijoje 1948 m. Praktikos teises Illinois valstijoje gavo 1954 m. Įsigijo fizinės medicinos ir reabilitacijos specialybę (AB - PMR) 1968 m. *Yra asistentė profesorė Un. of Illinois ir lektorė — The Chicago medical school.* Dirba kaip konsultantė Veteranų ligoninėje, šv. Kryžiaus, Central Community ir Marion Joy Hospital, Wheaton, Il. Dr. M.I. yra parašiusi ir išspausdinusi kelis mokslinius straipsnius. Aktyvi ALGS ir Il. LG dr.-jos narė. ALGS suvažiavime 1975 m. skaitė paskaitą apie alkoholikų reabilitaciją.

Dr. Irena Kaganiec, (Gražina Kriaučiūnaitė). Gimė 1925 m. Biržuose, Lietuvoje. Baigė Landes Univ. Muenchen'e Vokietijoje — 1950 m. Specialybė — Vidaus ligos (AB - M) 1961 m. specializavosi endokrinologijoje ir metabolinėse ligose. *Yra asistentė profesorė Rush Medical School Chicagoje.* Verčiasi ir privačia praktika Chicagoje.

S. GIEDRIMIENĖ

GOBELENAS



Dr. Stasė Kerpė (Žukauskienė-Kerpytė). Gimė 1925 m. Kaune, Lietuvoje. Pradėjo mediciną studijuoti VDU ir baigė Ludwig Maximilian universitete Muenchene, Vokietijoje 1949 m. Patalogės specialybę (AB - P) įsigijo 1956 m. Turi praktikos teises Ohio, New York'o, New Jersey ir Illinois valstijose. *Buvo instruktorė patologijoje 1950-54 m. ir asistentė profesorė 1960-69 m. New York'o college; asistentė profesorė Rush Medical School Chicagoje 1978-86 m.* Yra parašiusi mokslinių straipsnių. Dr. S.K. išsiskiria iš kitų patalogų tuo, kad ji išrado naujus reagentus tepinėlių fiksavimui. Jos išradimai buvo pripažinti ir patentuoti.

Dr. Daina Variakojis (Variakojytė-Fricke). Gimė 1924 m. Biržuose, Lietuvoje. Medicinos mokslus baigė Bazelio universitete, Šveicarijoje. 1962 m. Patalogės specialybę (AB - P) įsigijo 1970 m. Praktikos teises Illinois valstijoje 1965 m. *Buvo asistentė profesorė 1972 ir assoc. profesorė — 1980 m. Pritzker School of Medicine, University of Chicago. Šiuo laiku yra associate profesorė Northwestern Un., Chicago, Il.* Dr. D.V. yra skaitoma mycosis fungoides ir kitų limfomų žinove. Ji yra aktyvi ALGS narė. 1975 m. suvažiavimo metu skaitė paskaitą. 1981 m. dalyvavo IV Mokslo ir kūrybos simpoziume. Daug rašo ir spausdina mokslinių straipsnių.

III-JI GRUPĖ

(Po Antrojo pasaulinio karo atvykusių imigrantų dukters).

Šiai grupei priklauso gydytojos, kurios baigė medicinos mokslus Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Kai kurios iš jų gimė Lietuvoje, didelė dalis — Vokietijoje, o kitos JAV. Kai kurios gydytojos nutarė verstis privačia praktika, kitos būti kontakte su universitetais ir likti klinikinėmis profesorėmis, o kitos gi pasirinko tikrą akademinį darbą. Pirmoji lietuvi gydytoja, gimusi Lietuvoje ir baigusi universitetą JAV, buvo dr. Marija Daugėla. Po jos jaunųjų gydytojų skaičius nuolat didėjo, taip kad 1984-85 m. jau buvo galima priskaityti virš 250 gydytojų baigusiu mokslus JAV. Iš jų 41 (16%) pasirinko akademinį darbą. Iš 41 - 10 (24%) yra moterys gydytojos.

Jauna gabi mokslininkė dirbanti New York'e, yra *dr. Daiva Bajorūnas (Bajorūnaitė).* Gimė 1946 m. Vokietijoje. Baigė University of Michigan 1971 m. Praktikos teises turi NY ir CA. Specialybė vidaus ligos — endokrinologija (AB - M) Dirbo Stanford'o Un., CA., o dabar — Memorial Sloau Kettering Center N.Y. *Yra asistentė profesorė Cornell Un. N.Y.;* parašiusi virš 30 mokslinių straipsnių. Aktyvi ALGS narė, dalyvavo LAMA žiemos seminaruose ir V M ir K simp. 1985 m.

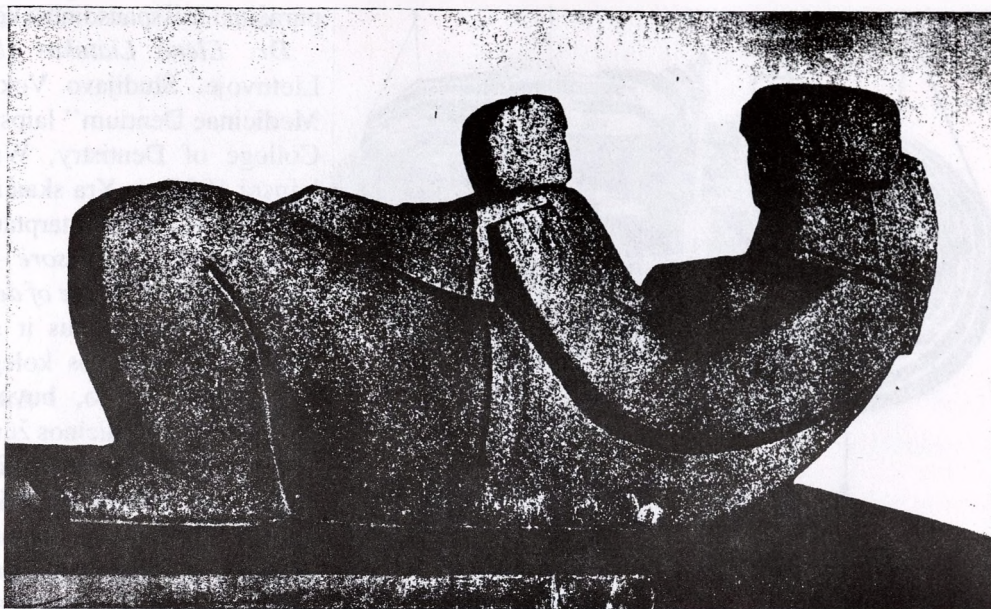
Dr. Aldona Baltch (Gravrogkienė). Gimė 1926 m. Binghamton, N.Y. Su tėvais buvo nuvykusi į Lietuvą. Grįžusi iš Lietuvos 1952 m. baigė State Un. of New York — Upstate College of Medicine — Syracuse, N.Y. Praktikos teises įsigijo New York'o ir Illinois valstybėse. Išlaikė vidaus ligų specialybės egzaminus (AB - M) ir pasirinko infekcines ligas. Dirbo Un. of Illinois. *Dabar yra medicinos profesorė ir docentė farmakologijos ir eksperimentinės medicinos skyriuose — Albany Med. Coll. of Union Un. - Albany, N.Y.,* parašiusi apie 50 mediciniskų straipsnių. ALGS narė. 1983 m. skaitė paskaitą Lietuvių Seminare Chicago Midwest Conference ir dalyvavo VMK simp., 1985 m.

Dr. Marija Z. Daugėla, Gimė 1930 m. Kaune, Lietuvoje. Baigė Georgetown Un. School of Med. Washington, DC — 1957 m. Turi praktikos teises DC, MD, VA. Specialybė — pediatrija (AB - Pd). Stažą atliko St. Michael Hosp. Newark, N.J., rezidentūrą Childrens Hosp. Washington, DC. *Buvo klinikinė instruktorė pediatrijoje — 1962 m. ir asist. profesorė Georgetown Un. Washington, DC — 1967 m.* Gyvena Washington, DC.

Dr. Audra Deveikis (Deveikytė), Gimė 1945 m. Vokietijoje. Su tėvais imigravo į Argentiną kur 1970 m. baigė Fac. de CIEN Med. de La Univ. de Buenos Aires. Atvykusi į JAV atliko rezidentūrą Loyolos un., Il. Praktikos teises gavo 1974 m. ir vėliau išlaikė pediatrijos specialybės egzaminus (AB - Pd). Darbo vietą pasirinko Kaliforniją. 1984 m. gavo Kalifornijos praktikos teises ir *dabar yra klinikinė asistentė profesorė UCLA Los Angeles, CA.* Dalyvavo 1978-79 ir 1986 m. LAMA žiemos seminaruose.

Dr. Kristina Gedgaudas (Gedgaudaitė-McClees), dr. Eugenijaus Gedgaudo duktė, gimė Winnipeg, Man. Kanadoje. Baigė University of Minnesota — 1975 m. Įsigijo radiologijos specialybę (AB - R). Praktikos teises turi CA-, MN-, NC-, GA-. *1981 m. buvo associate profesorė radiologijoje — Duke Un., N.C.* Dabar gyvena Atlanta, GA. Yra produktinga rašytoja ir spausdina daug mediciniskų straipsnių. 1985-86 metų laikotarpyje yra išspausdinusi 18 straipsnių.

Dr. Marija Gumbinas (Schwartz-Gumbinaitė), Gimė 1942 m. Zarasuose, Lietuvoje. Baigė Chicagos Gage Park High School, Un. of Chicago gaudama AB laipsnį 1963 m. ir M.D. laipsnį 1966 m. Pediatrijos specialybės egzaminus (AB-Pd) išlaikė 1971 ir neurologijos (AB - P & N) 1975 m. *Buvo instruktorė pediatrijos departamente South California Un. 1963-1968 m. Asistentė profesorė pediatrijoje ir neurologijoje — Northwestern Un. Chicagoje 1972-1975 m. Asistentė profesorė 1975-1980 m. ir associate profesorė nuo*



1980 m. Un. of Maryland.

Dr. Izolda Radvila (Radvilienė-Bendoraitė). Gimė 1944 m. Marijampolėje, Lietuvoje. Baigė Un. of Illinois Med. School 1968 m. Rezidentūrą atliko Rush — Presb. st. Lukes Chicagoje. Specialybė — oftalmologija. Yra instruktorė Rush Medical School — oftalmologijos departamente. Verčiasi privačia praktika Chicagoje.

Dr. Augusta J. Šaulys (Šaulytė), daktarų Vacio ir Augustos Šaulių duktė, perėjusi per kelis universitetus, gavusi kelis mokslinius laipsnius, pagaliau pasiekusi savo tikslą tapti gydytoja. Ji gimė 1952 m. Chicagoje. Studijavo chemiją Un. of Illinois ir gavo magistro laipsnį. Buvo chemijos instruktorė Chicago Circle Campus. Po to, buvo priimta į Southern Illinois Un. — Springfield, Il., kurį baigė 1979 m. gaudama MD laipsnį. Specialybė yra pediatrija. Dabar yra asistentė profesorė pediatrijoje Un. of Chicago. Labai aktyvi gydytojų veikloje, dažnai pasirodo ir skaito paskaitas. Dalyvavo ALGS suvažiavimuose 1981 ir 1985 m. LAMA žiemos seminaruose — 1983, 1985 ir 1986 m.

Dr. Judith Vaitukaitis, gimė 1940 m. Hartford, CT. Baigė Boston Un. Sch. of Med. 1966 m. Savo specialybę pasirinko endokrinologiją. Praktikos teises įsigijo N.Y. ir MA. Dirba kaip profesorė — Medicinos ir fiziologijos departamente Boston'o Un. Taip pat yra endokrinologijos ir metabolizmo ligų skyriaus vedėja. Dalyvavo lietuvių seminare — CMS — Midwest Clinical Confr.

Dr. Žibutė Zaparackas, gimė 1947 m., Ausburge, Vokietijoje. Baigė Un. of Illinois Med. School — 1972 m. Specialybė — oftalmologija (AB - OP) Rezidentūrą atliko Passavant ligoninėje ir Northwestern Un., Chicagoje. Yra associate Northwestern Un. 1981 m. skaitė

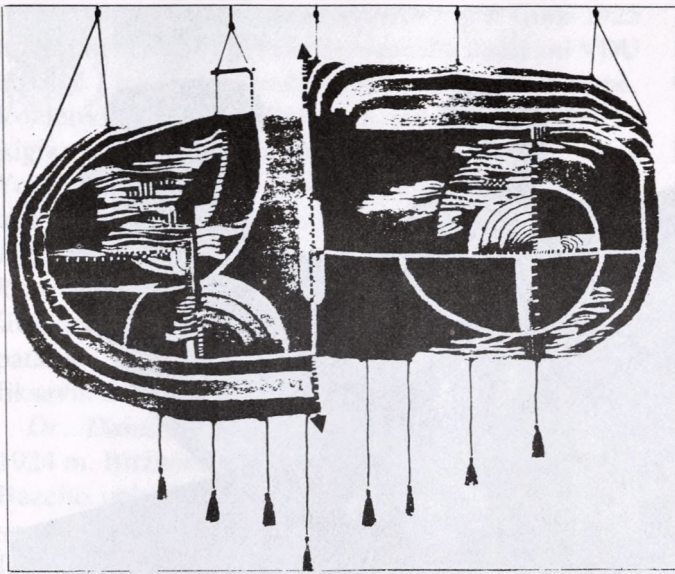
paskaitą CMS Midwest Clinic Confr. Chicagoje.

KANADA

Kanadą lietuviai pradėjo imigruoti daug vėliau, negu į Jungtines Amerikos Valstybes. Manoma, kad imigracijos pradžia yra apie 1900 metus. Pirmieji imigrantai nesiekė mokslo, todėl ir jų vaikai pasiliko darbininkais. Po II-rojo pasaulinio karo į Kanadą atvyko apie 15 tūkstančių pabėgėlių. Naujieji imigrantai turėjo pradžioje dirbti ūkiuose, fabrikuose, aukso kasyklose ir kt. Po kiek laiko jiems buvo leista susirasti kitokį darbą. Gydytojai tuojau pradėjo dirbti ligoninėse. Atlikę stažą ir išlaikę valstybinius egzaminus — gavo praktikos teises ir pradėjo verstis privačia praktika. Moterims gydytojoms buvo kiek sunkiau, nes konservatyvūs Kanados medicinos valdytojai nenorėjo moterų gydytojų. Joms buvo sunku patekti į ligonines ir išlaikyti egzaminus. Dr. A. Kšivickienė savo atsiminimuose aprašo savo sunkų ir kartų kelią į medicinos gyvenimą. Tačiau sąlygos, atrodo, gerėja nes 1970 m. pagal Lietuvių Gydytojų Biuletenio paskelbtą sąrašą — Kanadoje buvo 40 medicinos gydytojai, jų tarpe 9 moterys, o 1980 m. — 58 med. gydytojai ir 12 moterų gydytojų. Nors moterų gydytojų skaičius ir padidėjo, bet tik 2 turi akademinį paskyrimą.

Dr. Marija Arštikaitis (Uleckienė), gimė 1923 m. Lietuvoje, Kriūkų km., Šakių apskr. Baigė Aušros mergaičių gimnaziją Kaune ir pradėjo studijuoti mediciną VDU. 1947 m. baigė Innsbruck'o Univ. Austrijoje. Kurį laiką dirbo Prancūzijos serologijos laboratorijoje. Tais pačiais metais imigravo į Kanadą. Čia įsigijo praktikos teises ir akių ligų specialybę. Dabar yra asistentė profesorė Toronto Un.

Antroji medicinos gydytoja dirbanti McGill Un. yra



S. GIEDRIMIENĖ

ERDVINIS GOBELENAS

Dr. Marija Senikas-asistentė profesorė — Akušerijos, Ginekologijos departamente McGill Un. Montrealyje.

Šį straipsnį noriu baigti suminėdama lietuves dantų gydytojas dirbančias universitetuose.

XX-to šimtmečio pradžioje Jungtinėse Amerikos Valstijose dantų gydytojai buvo labai veiklūs lietuviškoje visuomenėje ir gydytojų gyvenime. Jie buvo Amerikos Lietuvių Daktarų Draugijos kūrėjai, valdybų nariai, komitetų nariai, delegatai ir kt. Paskutiniu laiku dantų gydytojai yra labai pasyvūs. Kibirkštį įžiebė dr. Nijolė Remeikienė, pradėjusi organizuoti stomatologijos programas Mokslo ir Kūrybos simpoziumuose. 1981 ir 1985 m. M.K. simp. dalyvavo 5 dantų gydytojos, visos turinčios paskyrimus universitetuose.

Dr. Gražina Austin (Baliūnaitė), gimusi 1940 m. Vilniuje, Lietuvoje. Studijavo Un. of Chicago, kuri baigė su BS; 1963 m. Northwestern Un. Dental School — baigė 1967 m. gaudama DDS laipsnį. Periodontikos specialybę įsigijo New Jersey Dental School — 1967 m. Šiuo metu yra *klinikinė asociate profesorė College of Medicine & Dentistry of New Jersey*. Yra parašiusi ir išspausdinusi 13 mokslinių straipsnių. IV MK simp. skaitė paskaitas.

Dr. Birutė Balčiūnas (Balčiūnaitė), gimė 1949 m. Vokietijoje. Baigė Notre Dame Kolegiją BS — 1970 m., Case Western Reserve University DDS — 1975 m.; Indiana Un. School of Dentistry — USD, 1979 m. Dvejus metus dirbo US Navy Dental Corps. Buvo direktorė Myo-oral Facial Pain Clinic, University of Maryland. *Dabar yra asistentė profesorė Oral Diagnosis skyriuje — Dental School University of Maryland.* IV & V M. ir K. simp. 1981 ir 1985 m. skaitė paskaitas. 1985 m. dalyvavo ALGS suvažiavimo programoje. Yra

parašiusi ir išspausdinusi kelis mokslinius straipsnius.

Dr. Elena Liatukas (Liatukienė). Gimė Kaune, Lietuvoje. Studijavo Vokietijoje ir gavo “Doctoris Medicinae Dentium” laipsnį 1949 m.; Howard Un. — College of Dentistry, Washington, DC gavo DDS laipsnį 1955 m. Yra skaičiusi paskaitas ir dariusi pranešimus Amerikos ir tarptautinėse Odontologų grupėse. Šiuo metu yra *profesorė — Restorative Dentistry — Howard Un., College of dentistry, Washington, DC*. Ji tęsia savo tyrinėjimus ir grupuoja medžiagą knygai, skirtai odontologijos kolegijoms. Skaitė paskaitą IV MK simp., be to, buvo Dantų gydytojų skyriaus redaktore — Medicinos žurnale 1970-73 m.

Dr. Nijolė Remeikis (Remeikienė), gimė 1936 m. Lietuvoje, 1959 m. baigė Un. of Illinois ir įsigijo DDS laipsnį. 1964 m. endodontikos specialybę ir 1970 m. diplomą iš American Board of Endodontics. Skaito paskaitas įvairiose organizacijose, buvo paskaitininkė ir Illinois Liet. Gyd. Draugijoje. Aktyviai dalyvavo IV ir V MK simp. Yra parašiusi ir išspausdinusi keletą mokslinių straipsnių. Šiuo laiku yra *profesorė ir endodontikos departamento vedėja Un. of Illinois, College of dentistry*.

Dr. Lina Tharp (Kriaučeliūnaitė). Gimė 1940 m. Vokietijoje. Odontologiją studijavo Un. of Illinois, kur įsigijo BSD — 1972 m. DDS — 1974 m. ir MHPE — 1980 m. Yra *asistentė profesorė prostodontikos departamente Un. of Illinois — College of Dentistry*. Yra skaičiusi paskaitas įvairioms profesinėms grupėms, parašiusi kelis straipsnius. Aktyviai dalyvavo IV ir V MK simp.

Dr. Danguolė Vitkus (Vitkienė), gimė Lietuvoje. DDS laipsnį įsigijo Un. of Illinois. Studijavo Lietuvoje, Vokietijoje ir JAV. Yra *klinikinė asistentė prof. Un. of Illinois, nuo 1975 m.* Direktorė endodontikos klinikos nuo 1984 m. Skaitė paskaitą V MK simp. 1985 m.

Kanadoje, Ontario provincijoje 1986 m. buvo 20 lietuvių dantų gydytojų, kurių tarpe yra 3 moterys. Quebec'o provincijoje yra 2 lietuviai dantų gydytojai.

Moterys gydytojos, norėdamos turėti reguliarias darbo valandas ir daugiau laisvo laiko šeimai, sportui, menui ir t.t. rinkosi specialybes, kurios neturi daug pirmosios pagalbos reikalavimų (emergency) arba jungiasi į grupes, dirba ligoninėse ir universitetuose. Didėjant moterų gydytojų skaičiui, reikia manyti, didės ir akademikų skaičius.

Tai yra trumpa apžvalga apie lietuves moteris — medicinos akademikes.

Šaltiniai: autobiografijos; AMA Physicians profile; American Medical Directory; Directory of Medical Specialties.

ŠEIMA

Sūnus — naras,
Duktė — padangių mergaitė,
Tėvas — medžiot išėjęs,
Motina — skalbinius džiausto.
Ant suluošinto vilties stiebo
bepalvis žiedas skleidžiasi
maro dulkėmis apneštas.
Disonansais grojant
įkaitusiam vėjukščiui,
pradžia ir pabaiga susiraizgo
gėstančiam horizonte.
Ištolo ... ištolo, kažkas ateina
kviesti paskutiniam šokiui.



GRAŽU GYVENTI

Žinai gerai kur tave laikas neša...
* * *

Norėtumei savu glėbiu
suiimt pavasarių pulkus
ir sniego tolumas
nusėtas saulės žiburių.
Mėnulio pilnatį su aureole
(prieš oro atmainas)
Ir taip visus metų laikus
į širdį susidėjęs,
išeit už vartų
į kelių tą,
be pabaigos, be pabaigos...
ieškot naujos pradžios.



PRAKALBINK

Prakalbink mus, pavasari,
alyvom kvepiančiu balsu.
Pagrok skudučiais,
pašvilpauk piemenėliu.
Tai tau, o laukiamasis,
visi radarai atdari!
Kaip Dievo atsiųstam,
mes tiesiame rankas
ir nusikalnę, ir geri.
Prailgink dienas,
ilgiau po langu pastovėk,
tegul sau tylutėliai plaukia
žydėjimo srovė.
Pamok visiems, pavasari,
baltuojančia ievos šaka,
kad vėl sugrižtų bitės
į liepos kvepiančias rankas.



KNYGŲ APŽVALGA

Alė Rūta

Juozas Keliuotis — „Dangus nusidažo raudonai“. Pirmosios tremties memuarai — „Laisvę praradus“. Išleido „Į Laisvę“ fondas — 1986 m. Aplankas—dail. Ados Sutkuvienės. Spaudė „Draugo“ spaustuvė.

Juozas Keliuotis (1902—1983), kuris, anot Stasio Santvaro, „savo aplinkoje švietė išmintimi ir erudicija, savaiminga dvasine kultūra, dideliu darbštumu, bičiuliška šilima, gera valia ir neveidmaininga artimo meile“, — buvo rašytojas, žurnalistas, redaktorius. Kilme rokiškėnas, studijas baigęs Kaune (žurnalistiką), filosofijos ir meno istorijos — gilino Paryžiuje. Buvo žinomas kaip „Ryto“, „Naujosios Romuvos“ ir kitų leidinių redaktorius, parašęs mokslinių ir grožinės literatūros knygų (romanas „Svajonės ir siaubas“).

Jis du kartu buvo ištremtas į Sibirą, iš kur grįžęs skurdžiai gyveno Vilniuje iki mirties, užsidirbdamas duoną vertimais iš svetimų kalbų. Jo „Atsiminimų“ rankraščio pirmoji dalis pateko į išeiviją ir, štai, buvo atspausdinta knyga, vardu „Dangus nusidažo raudonai“. Tai liūdna knyga, bet parašyta nuoširdžiai ir išmanančiai. Autorius, iškilus kultūrininkas, dėstytojas universitete, skaudžiai išgyveno vokiečių okupacijos neteisības; kai nuo antrosios rusų-komunistų invazijos lietuviai masiniai bėgo į Vakarus, Keliuotis tvirtai nusprendė pasilikti tėvynėj, iškentėti okupaciją drauge su visa tauta: dirbti, kurti, kovoti iki Lietuva išsilaivins. Jo viltys greit sudužo; be kaltės buvo ištremtas į Sibirą, kur daug patyrė ir iškentėjo. Tie jo išgyvenimai ir aprašyti šioj knygoj.

Sarūnas Šimulynas — „Ledynų motina“, poemos ir eilėraščiai. „Vaga“, Vilnius — 1986 m. Iliustruota—autoriaus.

Prisiminus Editos Nazaraitės „Medaus ir kraujo lašus“, tarp šios autorės ir Š. Šimulyno yra kiek panašumo, ypač jų ilustracijose. Nazaraitės poezija-asmeniškė, intymesnė, užtat ir labiau lyriška.

Sarūno Šimulyno knyga gale nežinia kieno taip apibūdinama: „Žinomo dailininko poetinis debiutas. Knygoje spausdinamos poemos — „Ledynų motina“, „Klajokliai“, „Australija“, poetinis ciklas „Sajanai“ bei eilėraščiai. Lyrinės improvizacijos atskleidžia žmogaus ir gamtos ryšį, egzotiškus tundros, Tolimųjų Rytų, Australijos peizažus. Poemose ryškūs internacionaliniai motyvai, šiuolaikinio tarybinio žmogaus pasaulėjautos bruožai.

Kad poetas, matyti, daug keliavęs ir taikliai aprašęs, ypač gamtos, reiškinius, juos jungdamas su sava išgyvenimais, tai aišku. Bet kokių internacionalinių motyvų čia sunku įžiūrėti, nebent jie giliai paslėpti.

„Ledynų motina“ poemos pradžia:
*Vandenyno vėjai,
 Klajonėse ošimą košdami,
 lyg amžius kranto nematę —
 Gigantiški, permatomi paukščiai —
 Tarpukalnių pusėn
 klegėdami skrenda.“*
*Arba — Iš „Sajanų“ ciklo — Upė:
 Ėjau prie kranto,
 Brisdamas šniokštimu.
 Mieguisti vėjai raizgynuos
 išgąsdinti kilo,
 Sparnais liesdami medžių viršūnes.
 Paskiau atėjai tu,
 Kaip atklydusio paukščio giesmė
 Kad įeina
 į amžiną upės užimą.“*

Per visą 150 puslapių knygą jauti ir suprantai, kad autorius, keliaudamas, poetiškai suregistruoja vaizdus ir įspūdžius. Kai kur jie labai taiklūs ir įdomūs. Tai, tarytum, keliautojo „piešiniai“ žodžiais.

Jurgis Gliuda — „Ganytojas ir vilkai“, istorinis romanas, išleido „Nida“ 1986 m. Viršelis — E. Matuko

„Nidos“ Knygų klubas vis dailesnes išleidžia knygas. Formatas ir viršelis — geri. Tik būtų gera vengti korektūros klaidų.

Tai istorinė knyga apie vysk. Motiejų Valančių. Ar tai romanas? — sunku atsakyti. Jei romanas — kūrinys apie žmogų, tai šį autorius užvadino teisingai. Žmogus čia

ryškus. Ne vien vyskupas, jo didelė reikšmė Lietuvai. Čia J. Gliuda piešia Motiejų Valančių, tvirtabūdį žemaitį, ir kaip žmogų: jo vaikystė, motinos įtaka, jo žvejonų salantų upely atsiminimai, jo darbai kunigijai globoti, parapijas kultūrinti, blaivinti... Jo nuolatinės „tylios kovos“ su rusais-satrapais, ypač su koriku Muravjovu... Gal kiek mažiau čia išryškinti literatūriniai Vyskupo darbai. Bet romanas nupiešia gana ryškų jo profilį, — kaip vyskupo, lietuvių švietėjo, žmogaus...

Dalilos Mackialienės debiutinis romanas „Beržas už lango“, išleistas 1986 m. „Nidos“ leidyklos, yra vertas dėmesio. Dalila Mackialienė yra parašiusi ir dramą „Nepripažintas tėvas“, net laimėjusi už ją premiją; drama buvo vaidinta Los Angeles, Cal., mieste ir Čikagoje užpraeito Dramos Festivalio metu (režisavo Danutė Mažeikienė).

„Beržas už lango“ yra pirmutinė šios autorės atspausdinta knyga. Siužetas ir pagrindiniai charakteriai (Algio, jo motinos, Barboros, Snieguolės, Vyto, Algio dukterų) — įdomūs, gal net peršoką debiutinės knygos lūkesčius. Pagrindinė romano idėja: alkoholizmas, kaip nenugalima nelaimė, suardo šeimą, pražudo (ir sutrupina) gyvenimą. Šia prasme knyga kiek panaši į Julijos švabaitės romaną „Stikliniai ramantai“. Stipri ir meilės intryga; nors neišvengta perdėto sentimentalumo (vietomis). Įdomūs kelionių į Lietuvą aprašymai. Kalba pakankamai gera (neskaitant vietomis sintaksės klaidų).



PRAŠOM SUMOKĖTI

“MOTERS”

PRENUMERATĄ

už 1987 m.

Administracija



J. PAUKŠTIENĖ

LIETUVAITĖ

MIRĖ POETĖ ELIZABETH ANTONOVA

Elizabeth Antonova, JAV-ėse pagarsėjusi poetė ir lietuvių draugė, pasimirė 1986 m. lapkričio 15 d., susilaukusi 92 metų. Senatvėje poetė save vadindavo "Mama Liza", pabrėždama — motinišką jausmą aplinkiniams. Ji buvo didžiai altruistiška asmenybė.

Gimusi ir augusi Rusijoje, Odesoje, įžymaus gydytojo šeimoje, buvo mokslinama Rusijoje, Šveicarijoje ir Prancūzijoje. Anksti pradėjo rašyti eiles rusų ir prancūzų kalbomis. Pasižymėjo nepaprastais gabumais kalboms, ir jas studijavo.

Revoliucijos metu buvo kalinama, nes jos tėvai buvę įrašyti į carui palankios diduomenės sąrašus. Komunistams poetė pasakė: "Galit kalinti mano kūną, bet nepavergsite sielos."

Poetę vedęs amerikietis Martynas Feinmanas ją išvadavo iš kalėjimo ir atsivežė į Ameriką. Čia ji greitai išmoko anglų k. ir ėmė rašyti eilėraščius angliškai. Jos trumpi, gilios minties eilėraščiai gausiai buvo spausdinami periodikoje; 1965 m. pasirodė jos eilėraščių rinkinys "Tau, vienišasis" — "You lonely one". Senatvėj Lizos poezija turtėjo mintimis, kilusiomis iš meditacijų ir maldų. Ji gebėdavo susikaupti ir nusiteikti visuotinei meilei visiems — ir bičiuliams ir nedraugams. "I am sending you my love" buvo jos giliai išjaustas posakis.

Kol jėgos leido, Mama Liza rūpinosi vargstančiais, naujai atvykstančiais pabėgėliais. Ypač mylėjo ir globojo jaunus rašytojus, menininkus bei muzikus. Užaugino tris dukras: jų viena, Tania — poetė, kita — Nataša, dainininkė.

Liza mylėjo lietuvius, ypač suprantančius

rusiškai. Ji atjautė lietuvius, kovojančius prieš komunizmą, nuo kurio pati buvo nukentėjusi. Poetė Janina Narūnė buvo jos bičiulė. Abi sykiu vykdavo į Pen Womens Club susirinkimus. Mama Liza į rusų kalbą išvertė J. Narunės poemėlę vaikams "Birutės Rytas".

ELIZABETH ANTONOVA

GINTARO KAROLIAI

Aš čia viena,
bet tu su manim:
rankoj tavi
karoliai geltoni
man mena tavo žvilgsnį,
tavo sielą —
prisimenu aš tavo
veidą mielą.
Giliai tamsu.
Apie tave mąstau,
linkėdama
geresnės laimės tau.
Kai saulė rytą
skaistumu nušvis,
ranka karolius
vis tebelaikys.

(vertė D.N.)

Penktojo amžiaus pradžioje barbarai, vadovaujami Alariko, užpuolė Romą ir ją apiplėšė, pagrobdami gražiausius meno kūrinius. Pagoniškoji aristokratija apkaltino krikščionis, sakydami: viskas atsitiko dėl jūsų kaltės. "Kaip tai dėl mūsų kaltės", atkirto šv. Augustinas. Ar tai dėl to, kad negarbiname jūsų statų? Priešingai, dar yra per daug statų ir į juos tikite, užtat nelaimė palietė mus visus."

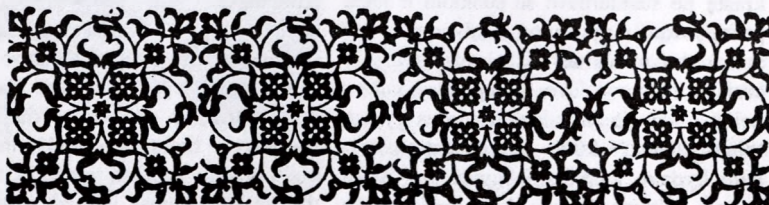
Jei šiandien matome materialinius ir moralinius griuvėsius, tai tik dėl to, kad visuomenė turi per daug statų, kurių tarpe yra ir moteris. Jinai šiandien jau nėra, kaip vyro draugė, kaip šeimos angelas, bet kaip malonumų įrankis.

Moteries klausimas šiandien yra aktuali tema, ir visi apie ją kalba: gydytojas, politikas, sociologas, teatrologas ir literatas.

Kas buvo moteris pas graikus, anų laikų kultūringiausioje tautoje? Moterys buvo vergės, neturėjo teisės ištekti. Vyras galėjo be jokios atsakomybės žmoną paleisti ir vesti kitą. Dažnai tėvas išrinkdavo žmoną savo sūnui. Vedusi moteris buvo laikoma apsaugoje, niekur negalėjo išeiti ar su kuo pasimatyti. Motina negalėjo džiaugtis savo vaikeliais. Tėvas galėjo auginti arba sunaikinti savo vaikus.

Jei taip buvo kultūringoje tautoje, ką bekalbėti apie barbarus. Jie galėdavo nusipirkti moterį ir parduoti. Žydų tautoje teisės žinovui nebuvo valia kalbėtis su moterimi. Sokratas pašalindavo moteris, kada kalbėdavo minioms. Persijos šachas važiuodavo į Karlsbadą pasidžiaugti gražia gamta, o jo gausios žmonos būdavo uždarytos vežime, iš kurio nevalia išeiti.

IGNAS





Indėnė su vaikais žiemos metu dėvi sniego batus

INDĖNIŲ ŠEIMOS

Aštuonioliktojo amžiaus pradžioje labai padaugėjo į Kanadą atvykstančių iš Airijos, Škotijos ir Anglijos pirklių, amatininkų bei įstaigų tarnautojų skaičius. Atvykę į naują kraštą jie susidurdavo su sunkiom ir labai primityviom gyvenimo sąlygom, nes aplinka buvo laukinė, miškai neižengiami, o susisiekimas vykdavo tik upėmis-vandens keliais. Čia jie sutikdavo vietinius gyventojus-indėnus, kurie naujai atvykusius pamokydavo kaip reikia gyventi ir išlikti gyvam šaltame klimate, kaip medžioti, ką

auginti ir t.t. Santykiai su indėnais buvo geri, todėl baltieji dažnai vesdavo indėnes, sukurdamo mišrias šeimas. Indėnės ištėkėjusios už baltųjų turėdavo naudą: jų gyvenimo būdas pasikeisdavo, jos tapdavo aukštesnės bendruomenės narėmis, jų vaikai padarydavo karjerą. Iš maišytų šeimų kilę dažnai būdavo skiriami į valdiškas tarnybas, nes jie geriau žinojo vietinių gyventojų gyvenamas sąlygas ir reikalingas būtinybes. Baltieji, vedę indėnes, irgi turėjo privilumų, nes jų žmonos teisiškai galėdavo gauti didesnius žemės plotus. Indėnės, tapusios baltųjų šeimų narėmis, nenutraukdavo ryšių su savo gentimis, jas lankydavo, dalyvaudavo jų šventėse ir net viešai rūkydavo, kas sukeldavo baltųjų pasipiktinimą. Tokiu būdu pradėjo atsirasti tam tikra įtampa bendruose santykiuose ir ypač partnerių pasi-

rinkime. Indėnė sau partnerį galėjo pasirinkti laisvai, baltoji to daryti negalėjo, jai parinkdavo tėvai arba globėjai. Todėl ruošiant viešus balius įvykdavo nesusipratimai. Rašant spaudoje apie įvykusį balių Niagaroje 19a. pabaigoje pastebima, kad „balius damos, pagal galimybes, elgėsi padoriai“.

Devynioliktojo amžiaus pradžioje industrija palietė ir Kanadą. Pradėjo nykti miškai, upės tapo reguliuojamos, atsirado malūnai ir įmonės, laukai ir sodai susilaukė kultivavimo ir t.t. Indėnai palaipsniui buvo išstumti iš savo tradicinio gyvenimo būdo, iš savo papročių, jie tapo demoralizuoti. Į juos buvo žiūrima pažeminančiai, į mišrias vedybas — nepalankiai. Kai kur jos buvo draudžiamos: panašių nuotaikų šiaurėje yra išlikusių net iki šių dienų. Britų tikslas buvo kaip galima daugiau paglemžti indėnams priklausančias žemes. Kaip tik čia daugiausiai padėdavo iš mišrių šeimų kilę valdžios tarnautojai. Vedant derybas dėl žemių, labai dažnai susitikdavo indėnai iš tų pačių genčių, tik jie atstovaudavo priešingom pusėm. Pasižymėjęs buvo grynakraujis indėnas Joseph Brant, vedęs žmoną iš maišytos indėnų šeimos — išsimokslinęs tapęs kariškiu, diplomatu, valdžios atstovu. Jis dalyvaudavo derybose dėl indėnų žemių paskirstymo. Jo šeimos vaikai įsijungė į baltųjų visuomenę, ėjo atsakomingas pareigas kariuomenėje ir profesiniame gyvenime. Tokiu būdu šeimyniniai ryšiai būdavo panaudojami politinių tikslų įsigalėjimui ir įgyvendinimui. Puošnus Joseph Brant namas yra rodomas kaip muziejus Burlington'e, Ont.

Indėnų yra įvairių genčių, kurios yra pasklidusios visame šiauriniame ir pietiniame Amerikos kontinente. Jie turi skirtingus papročius ir tradicijas. Pavyzdžiui, irokėzai (irokeis) turėjo nerašytą įstatymą: vyrai pradėdavo kariauti su kitom indėnų gentim arba baltaisiais, jei to reikalaudavo jų moterys. Bet jei genties moterys pareikalavdavo sustabdyti kovos veiksmus, viskas nurimdavo ir kovotojai susirasdavo naudingesnius užsiėmimus (gal ir šiem laikam būtų tinkama tokia tradicija?)

Indėnai, šio kontinento tikrieji gyventojai, per paskutinius šimtmečius buvo smarkiai sunykę, varginami brukamos civilizacijos, asimiliacijos ir ligų. Tik dabar jie pradeda atsigauti padedami savų išsimokslinusių žmonių ir valdžios. Vėl stengiamasi atgaivinti senus papročius, išlaikyti tradicinį gyvenimo būdą, amatus, rankų dirbinius, perduodant jaunesnei kartai indėniškas gyvenimo vertybes.

N.N.

• MOTERYS PASAULYJE



Rašytoja
Petronėlė
Orintaitė
su vyru
Kaziu Januta
ir sūnum
Donatu

1985 m.
Kalifornija

„Volungės“ choras, vadovaujamas muz. D. Viskontienės, Toronte surengė įdomų koncertą-vakaronę. Programoje taip pat dalyvavo pianistė-Dalia Sakaitė (iš New York), pranešėja — B. Litvinienė ir akomponiatorius — muz. J. Govėda. Buvo atliktos dainos, piano-solo kūriniai ir lietuviškų vaizdų pynė su deklamacija ir muzika. Taip pat gausūs dalyviai bei svečiai buvo pavaišinti.

„Svajonės“ trijulė, žinoma dainininkių grupė iš Australijos, kurioje dalyvauja Virginija Bruožytė, Birutė Kymantienė ir Zita Prašmutaitė, sekmingai baigė gastroles JAV ir Kanadoje. Viena iš dalyvių, Virginija Bruožytė, baigusi dainavimo studijas Melbourne muzikos konservatorijoje, buvo priimta soliste į Melbourn operą.

Linkime sėkmės!

Vysk. P. Baltakis lanko 16 Vasario gimnaziją 1986 m. Ta proga ji pasveikino Romuvos moterų klubas, iš k.: dail. J. Lemkienė su dukrele ir pirm. V. Sabienė (nuotr. M. Šmitienės).



Mok. Izabelė Matusevičiūtė mirė Toronte prieš dvidešimt metų. Ji buvo žinoma lituanistė Lietuvoje, pedagoginė darba — tęsė ir išeivijoje; taip pat plačiai reiškėsi ir visuomeninėje veikloje. Nuo 1957 iki 1966 metų ji redagavo „Moters“ žurnalą. Yra palaidota Mississauga, Ont. — lietuvių kapinėse, jos kapą puošia dailus akmens paminklas — kopyltstulpis.



Dr. istorikė Rasa Mažeikaitė-Jaffe, š.m. balandžio mėn., Fordham'o universitete, New York, apgynė disertaciją tema: „Pagoniškoji Lietuva ir religijos politika Rytų Europoje kunigaikščio Algirdo valdymo metu“. Jaunoji mokslininkė gyvena Toronte, su paskaitom dalyvauja ir lietuviškoje veikloje. Sveikiname!

„Mūsų Vaikas“ — naudingas leidinys mažamečius vaikus turinčiom lietuviškom šeimom; leidinį paruošia — A.L. Montesori d—jos auklėtojai. Redakcijos adresas: „Mūsų Vaikas“, 3704 W, 68th Street, Chicago, Il., 60629, USA.

VINCENTĄ MATULAITYŲ

LOZORAITIENĘ PRISIMENANT

Lietuvių veikėjo Vinco Matulaičio vyresnioji dukrelė Vincė buvo gabi ir guvi mergaitė. Pirmąjį karą jų šeima praleido Petrapielyje, kur ji baigė Šv. Kotrynos gimnaziją ir Alliance Francaise prancūzų kalbos kursus. Ji ketino būti mokytoja, tačiau dėl jautrumo ir sugebėjimų dirbti visuomeninį darbą, toje srityje nuveikė daugiau, nei mokytojau-dama. Į visuomeninę veiklą ją traukė patriotizmas ir altruizmas.

Kas Vincės nepažino, gal manė ją esant išdidžią: kukliai, bet rimtai pasipuošusi vienspalvėm suknelėm ar eilutėm, su dailia, bet paprasta skrybėlaite, Vincenta visada atrodydavo gerbtina. Betgi su pažįstamais ji pajuokaudavo, turėdama gyvą humoro pajautimą. Visada būdavo tiesi, atvira — skautiška. Jai netekdavo atsikalbinėti ar išsisukinėti: ji logiškai galvodavo ir gyvendavo pozityviais, gerais jausmais, tad nebuvo ko slėpti nuo kitų.

1918 m. su šeima grįžusi į Vilnių Vincenta dirbo Lietuvių Taryboje, o taip pat O. Mašiotienės gimnazijoje. Vėliau persikėlė į Kauną, ir dirbo žinių agentūroje Elta.

1923 m. ji susituokė su Stasiu Lozoraičiu, kurs buvo paskirtas Liet. Pasiuntinybės sekretorium Berlyne. Patekusi į Berlyną, Vincenta studijavo pedagogiką Froebelio Kursuose. Kai vyras buvo paskirtas į Romą Liet. Pasiuntinybėn prie Šv. Sosto, Vincenta studijavo pedagogiką pas Mariją Montessori. 1933 m. vyrui tapus Užsienio Reikalų ministru, su šeima grįžo į Kauną ir įsijungė į socialinę veiklą: rūpinosi našlaičių globa,



Vincenta Lozoraitienė

dirbo Moterų Globos Komitete, buvo Liet. Moterų Tarybos pirmininke.

Aplink save ji gebėjo sutelkti įvairaus amžiaus lietuves inteligentes; Kaune įsteigtoje Moterų Seklyčioje gimė jos redaguojamas turiningas žurnalas Moteris ir Pasaulis. Jame bendarbiavo vyresnio amžiaus išymios moterys, kaip O. Mašiotienė, prof. Tumėnienė, dr. Kalvaitytė, rašytoja Šalčiuvienė, o taip pat jaunos: Vlada Prosciūnaitė, Petronėlė Orintaitė ir kelios gabios studentės literatės bei menininkės.

Gyvendama reprezentacinėje Užsienio Reikalų ministro rezidencijoje, Vincenta ten rengdavo kultūrines popietes — arbatėles su muzikinėmis programomis. Jos arbatėles mielai lankydavo kviestiniai svečiai bei

užsienių dignitoriai su žmonomis, kurių tarpe Vincenta jausdavosi laisvai, lyg savo mokyklos klasėje. Ji buvo visų gerbiama.

Jaunimą ji visada mylėjo ir ieškojo progų su juo bendrauti. Kai M. Pečkauskaitės gimnaziją lankančių jos sūnų mokytoja p-lė Striuogaitė susirgo, Vincenta nuskubėjo gimnazijoje ją pavaduoti, kad moksleiviai „nepamirštų prancūziškai“. Ji gyvai ir gabiai dėstė sužavėtiems jaunuoliams, kol jų mokytoja pasveiko.

Vincenta buvo duosni ir kitam negailėjo savo dėmesio nei laiko; bičiuliams rašydavo įdomius, turiningus laiškus.

Buvo pavyzdinga Diplomatinės Šešos žmona: 1939 m. su vaikais nuvyko Romon, kur jis perėmė Liet. Pasiuntinybę prie Vatikano. Čia lietuvišku kuklumu ir rimtumu ji pirmavo tarp diplomatinio korpuso ponių.

Tačiau visa jos širdis priklausė lietuviams: ji pirmoji organizavo pagalbą lietuviams pabėgėliams Italijoje ir buvo Lietuvių Draugijos Italijoje pirmininke. Jos iniciatyva pasirodė laikraštėlis „Lietuvių Balsas“ Romoje, įsisteigė Balfas ir t. t.

Senatvėje ji rado laiko ir energijos globoti sūnaus Kazio vaikučius, kurie teikė jai džiaugsmo. Pastaraisiais metais negalavo širdimi. Pasimirė 1987 m. Kovo 25 d. peržengusi 90-tuosius metus.

Paliko nuliūdusius sūnus Stasį ir Kazį, seserį Gražinę Rannitienę ir vaikaičius; būrį draugų ir sušelpusių, kurie ją pagarbiai ir gražiai atsimena.

D.N.

Dail. B. Gedvilienė prie savo sukurtos vysk. J. Matulaičiui paminklinės koplytėlės Šv. Jurgio bažnyčioje Cleveland'e



Kanados Civilizacijos Muziejus, Otta-woje, suruošė įdomią parodą — „Priklausomumo Menas“. Visi rodiniai yra specialiai parinkti apie asmenišką-kanadišką patriotizmą ir meilę savo kraštui. Čia galima pamatyti didžiausią kanadišką vėliavą, kiaušinių — išmargintą provincijų herbais ir daug kitų dalykų. Įdomiausi rodiniai yra du, ryžio grūdo didumo, sidabro gabaliukai, kuriuose yra įrėžtas Kanados žemėlapis ir himno žodžiai. Darbas yra atliktas specialiais instrumentais, ir matomas tik žiūrint pro padidinamą stiklą. Muziejus turi didelę kolekciją, kurią vis papildo nauja patriotine medžiaga iš privačių asmenų, kurie originaliai — meniškai išreiškia savo prisirišimą Kanadai.



• SVEIKATA

MIRTIES PRIEŽASTYS

PROCENTAIS

DIPL. CHEM. JONAS PRUNSKIS

Kartais skaitytojai, kurie nežino ką reiškia biochemija, pastebi, kad biochemijos vardu rašau apie sveiko organizmo ir jo organų funkcionavimą. Yra dvi pagrindinės sveiko organizmo mokslo šakos: biochemija ir fiziologija. Jos moko apie sveiko organizmo veikimą. Abi tas šakas žinau ir pripažįstu, kad biochemija smulkiau nagrinėja sveiko organizmo funkcijas, negu — fiziologija. Todėl ir P. Kaladė, turintis chemijos daktaratą ir pasiremdamas biochemija, parašė 600 psl. knygą — „Maistas ir ligos“, kurią įsigijo net šeimos turinčios savųjų tarpe tris gydytojus.

Lietuvoje ir Amerikoje yra šiek tiek skirtingos žmonių mirimo priežastys. Pirmiausia, Lietuvoje nebuvo abortų (tik su labai mažomis išimtimis — ligoninėse — red.) ir nežudydavo negimusių vaikų, o Amerikoje (JAV) jų nužudoma milijonai. Tais abortais „užsikrėtė“ ir kai kurios lietuvės. Man žinoma lietuvė motina, kuri užauginusi kelis vaikus ir nenorėdama jų daugiau turėti pasidarė net keturis abortus; turėdama apie 50 metų gavo vėžį ir mirė.

Lietuvoje mažiau žūdavo ir nuo eismo nelaimių, nes kraštas buvo mažai motorizuotas. Lietuvoje mažiau mirdavo nuo širdies ir vėžio ligų, negu — Amerikoje, nes buvo vartojamas šviežias (be chemikalų) maistas ir kvėpuojama grynu oru. Dauguma

gyventojų (apie 80%) buvo ūkininkai, jų vaikai žiemos metu mokėsi, o vasaros metu padėdavo dirbti ūkio darbus. Todėl jie brendo, augo ir formavosi sveikais žmonėmis, o ta sveikata dažniausiai išsilaikydavo visą amžių.

Patiekiu lenteles mirties priežasčių procentais Amerikoje, kadangi Kanadoje ir Australijoje yra panašios gyvenimo sąlygos, kaip — USA, tai reikia laikyti jas tinkamom ir tiem kraštam, nors jos duoda tik apytikrą vaizdą.

Iki 20 metų amžiaus: 40% — eismo nelaimės; 10% — širdies ir kraujotakos ligos; 5,5% — tuberkuliozė; 5% — įvairios vėžio ligos; 5% — plaučių uždegimas.

Tarp 20 ir 35 metų: 28% — eismo nelaimės; 14% — tuberkuliozė; 13% — širdies ir kraujotakos ligos; 8% — vėžio ligos; 6% — savižudybė.

Tarp 35 ir 55 metų: 37% — širdies ir kraujotakos ligos; 19% — vėžio ligos; 6% — tuberkuliozė; 8% — eismo nelaimės; 5% — inkstų ligos.

Tarp 55 ir 75 metų: 52% — širdies ir kraujotakos ligos; 18% — vėžio ligos; 5,5% — inkstų ligos; 4,5% — cukraligė; 4% — eismo nelaimės;

Virš 75 metų: 61% — širdies ir kraujotakos ligos; 11,5% — vėžio ligos; 7% — inkstų ligos; 5% — eismo nelaimės; 4% — plaučių uždegimas.

Jauni žmonės dažniausiai miršta dėl eismo nelaimių. Jaunuoliai pradeda važinėti automobiliais turėdami mažai patirties, o dažniausiai besilankydami po įvairius parengimus, važinėja neblaiviami stovyje, todėl ir mirtingumas 40% yra labai didelis. Po dvidešimties metų jie įgauna daugiau patirties, apsiveda, mažiau važinėja,

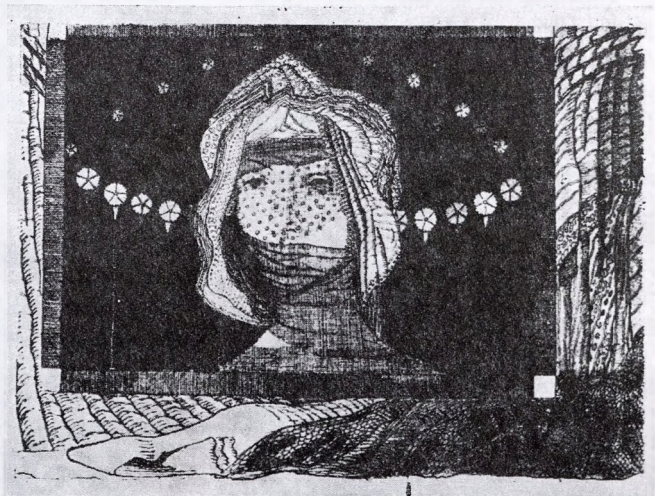
mažiau ir protingiau išgeria, todėl ir nelaimės mažėja. Senėjant ir eismo nelaimių procentas mažėja, nors po 75 metų nežymiai pakyla dėl pablogėjusio matomumo ir orientacijos. Tuo metu padidėja širdies ir kraujotakos ligų, kitaip tariant nuo arteriosklerozės, mirties priežastys. Norint išlaikyti širdies ir kraujotakos sveikatingumą, reikia vartoti mažiau riebalų, cukraus, druskos; taip pat — daugiau judėti, sportuoti, vaikščioti.

Anksčiau Lietuvoje, o taip pat ir Amerikoje, daugiau mirdavo nuo tuberkuliozės. Bet išradus streptomyciną ir kitus antibiotikus, bei pagerėjus diagnostikai, ši liga nebesudaro žmonių didelio pavojaus.

Jei iki dvidešimt metų įvairios vėžio ligos sudaro tik 5%, tai vėliau tie procentai didėja. Amžiui didėjant — didėja ir širdies ligos, tačiau gerėjant gydymo metodams, vaistams ir operacijų technikoms — visa tą galima sukontroliuoti, tik nereikia užleisti. Taip pat ir vėžio ligos, — tikrinant organizmą ir gerėjant operatyviniams metodams, nuo vėžio galima išsigelbėti. Čia daug pagelbsti radiologija bei chemikaliniai vaistai. Labai svarbu ir nesuriebėti, nes riebumas iššaukia ir kitas ligas: sklerozę, inkstų susirgimus ir t.t. Yra sakoma: „juo tavo juosmens apimtis — didesnė, tuo — tavo gyvenimo amžius trumpesnis“.

Plaučių uždegimas, atsiradus geriam anti-biotikams, didelio pavojaus nebesudaro.

Amerikoje visų mirčių 5% sudaro savižudybės. Savižudybės Lietuvoje buvo labai retas atvejis, gal dėlto, kad lietuviai buvo gana religingi. Šiais laikais prie savižudybių priveda narkotikų naudojimas ir palaidas gyvenimo stilius — neturėjimas aukštesnio tikslo.



M.K. Čiurlionis

Liūdesys



• Madų ir grožio pasaulis

„Victoria”

Praėjusių dienų romantika žavi mus. Mes ilgimės laikų, kada iš fabrių kaminų nerūko nuodingi dūmai, kada gatvės ir keliai nebuvo perpildyti automašinom, kada nebuvo skubėjimo ir triukšmo. Nors mūsų gyvenimas yra perpildytas visokių gėrybėm ir mechanizuotais patogumais ko anais laikais nebuvo, bet mes pasigendame ramybės, grožio ir pastovumo. Todėl ir nenuostabu, kad šalia plastikinių daiktų bei neono šviesų pradeda atsirasti ir įsitvirtinti „močiutės mados” bei kaimietišų stilių apranga, senoviniai baldai, namų apyvokos daiktai ir visokie „senoviški” mažmožiai. O Anglijoje nueita net taip toli, jog yra supirkinėjami ištisi kvartalai 17a. namų, jie tiksliai restauruojami bei apstatomi. Net ir gyventi stengiamasi pagal ano laiko madą: be elektros, šaldytuvų ir t.t.

Amerikoje irgi anų laikų romantika pasidarė moderni ne tik madose, bet ir gyvenamojoje aplinkoje: „viktorinio” stiliaus senų namų kainos kyla ir antikvarinių daiktų krautuvės bujoja. Rodos dar taip neseniai buvo didelė naujiena „skandinaviški” kuklūs baldai, kurie dabar vietą randa tik įstaigose arba rūsiuose.

Neseniai pasirodė naujas madų-namų žurnalas „Victoria”. Čia rašoma tik apie praėjusių laikų romantikos pritaikymą dabarčiai. Viskas dvelkia ramybe bei žavesiu. Net ir reklamos yra ramios, siūlančios prekę įvilkta į anų laikų rūbą. Ir turinys — senoviškai įvairus. Praėjusio amžiaus namai išgelbėti nuo nugriovimo pražūties vėl atsistoja visoje savo didybėje. Čia lyg per padidinamą stiklą perduodama kiekviena

detalė, švelnūs niuansai, balti bei pasteliniai. Išpjaustyti, ornamentuoti, balkonėliai, bokšteliai, kolonėlės, laipteliai, dar prieš keliolika metų pasmerkti, dabar neįkandamų kainų, — tik iš tolo pasigrožimi — lyg filmo juostoje. Darželiuose žydi rožės, per tvoreles verčiasi gėlynai, takeliai, varteliai — pro kuriuos vaikščiojo „kažkada” kρινolinas dėvinčios damos.

Vidus tinka išorei — erdvi, jauku, spalvinga; sienos nudabintos gėlėmis tapetais, langai pasipuošę sunkiom užuolaidom; šviečia sietynai bei žvakės. Baldai — patogūs, dideli; visur išdėliotos „močiutės laikų smulkmenėlės” — paveikslėliai, vazelės, rankų darbo pagalvėlės. „Home, sweet home” nuoširdžiai kviečia vidun.

Namų šeimininkių apranga — lengva, šviesi: šiaudinės skrybėlės, ilgi sijonai, kelnės, švarkai, — visur daug paraukimų; platu, laisva, viskas iš lino, medvilnės ir kitų lengvų medžiagų.

Net ir „bėbiai” mažose lovelėse atrodo kaip iš „močiutės laikų”; viskas gražu, šviesu, nieko dirbtino, tik — švelnios gėlytės, kaspinėliai, priraukimai; net ir skyrelis pavadintas „mažų angėlių apranga”.

Šalia viso to ir vaisės: stovi stalai sode pievoje, prikrauti vasarinių užkandžių, dar-



žovių, vaisių ir kitų gėrybių. „Virk tik šviežių maistą!” Taip skamba šūkis su paduotais patiekalų receptais. Kambaryje paruoštas senovinis stalas arbatėlei, išdėstyti gražūs indai, sidabras, mezginių servietėlės, gėlių puokštelės. Tik sėsk ir vaišinkis!

Neužmirštas ir prieskonių skyrelis — labai įvairus: sviestas su geranijom, nasturtos prie sūrio ir kitos valgomos gėlės. Net





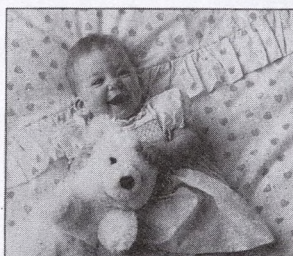
ir gėlių žiedeliai sudžiovinti, surūšiuoti, paruošti žiemai, kad skleistų malonų kvapą ir primintų anuos gerus laikus...

Praturtink save, grįžk į natūralią aplinką ir natūralų gyvenimo būdą, taip siūlo „Victoria“ savo skaitytojams.

Kaklajuostės

Įvairios kaklajuostės, kaklaraiščiai, skarelės, kaspiniai ir t.t. pajvairina aprangą. Jų yra įvairių spalvų ir medžiagų. Populiariausios yra šilkinės. Turint keletą kaklajuosčių, jas galima dėvėti prie tos pačios suknelės, bet išpūdis bus kiekvieną kartą kitoks, nes keisis spalvų niuansai. Britanijos premjerė M. Thacher dažnai dėvi tas pačias sukneles arba kostiumėlius, bet ji turi daug

**Viktorijos
laikų
romantika**



**Medvilninės
suknelės — visada
praktiškos ir
madingos**

kaklajuosčių, kurias nuolat keičia. Tokiu būdu apranga yra pajvairinama. Kaklajuosčių ornamentika ir spalvynas turi derintis prie dėvimos aprangos, bet jų spalvos gali būti ryškesnės ir magesnės. Tokiu būdu bus pagyvinama ne tik dėvimas rūbas, bet — ir veidas.

Pirkiniai

Prasidedant naujam sezonui visada atsiranda norai papildyti arba pajvairinti savo garderobą. Niekada nereikia pirkti pagal impulsą arba pagal „patarimus“ pardavėjos arba geros draugės. Kiekvieną pirkinį reikia apgalvoti: kur dėvėsi, prie ko pritaikysi ir ar iš vis to reikia? Prieš perkant, panašų daiktą reikia pažiūrėti keliose krautuvėse, patikrinti rūšį ir kainą. Asmeniškų pirkinius geriausia daryti vienai, nes kas tinka vienai, — gali visai netikti kitai. Reikia saugotis ir taip vadinamų „sales“ — išpardavimų, nes dažnai prekės būna pagaminamos tik tam tikslui, ir dažnai nevertos prašomos kainos.

• Šeimininkų kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ



Obuolių ir salierų mišrainė

- ½ p. majonezo,
- ½ p. jogurto,
- 1 štl. medaus,
- 1½ p. kapotų obuolių,
- 1 p. kapotų salierų,
- ½ p. kapotų riešutų,
- 1 p. žalių vynuogių (be sėklų).

Majonezą, jogurtą ir medų gerai sumaišyti. Obuolius nulupti, išimti sėklas ir sukaptoti kubeliais. Salierus nuvalyti, nuimti gyslas ir smulkiai sukaptoti. Salierus su obuoliais sumaišyti su kapotais riešutais. Užpilti majonežą, jogurtą ir gerai išmaišyti. Pagal norą galima įdėti vynuogių. Servavimo indą iškloti salotos lapais ir sudėti mišrainę.

Žuvis kepta su daržovėm

- 1 sv. žuvies filė (flounder, ocean perch),
- 3 p. pjaustytų kinietišų salotų lapų,
- 2 št. kapotų svogūno laiškų,
- 2 št. kapotų petražolių,
- 1 sutrinta česnako skiltelė,
- ¼ štl. čiobrelių (thyme),
- ½ p. vandens,
- ¼ p. balto vyno (dry),
- 1 lauro lapelis,
- 2 št. sviesto,
- 2 št. miltų,
- ¼ štl. baziliko (basil),
- ½ štl. kapotų krapų,
- ¼ štl. „chervil“,
- peletrūno (tarragon),
- druskos, aliejaus.

Žuvies filė pabarstyti prieskoniais. Paruoštas salotas, svogūną, petražoles, česnaką, peletrūną ir druską sumaišyti kartu. Paruošti aliejum pateptą kepimo indą ir sudėti pusę daržovių. Ant jų uždėti žuvies filė ir padengti likusiom daržovėm. Pridėti lauro lapelį, vandenį ir vyną. Uždengti ir kepti prie 400° apie 40 min. Nupilti atsiradusį skystį, įdėti sviesto, miltų, išmaišyti ir

užvirinti. Žuvį sudėti į servavimo indą ir užpilti padažu.

Ryžiais kimšti agurkai

- 4 agurkai,
- ½ p. ryžių,
- ½ p. grybų,
- 1 kiaušinis,
- 1 p. vandens,
- druskos,
- sviesto.

Nedidelius agurkus nuplauti, nulupti, perpjauti išilgai ir išskaptuoti sėklas. Ryžius išvirti vandenyje, įdėti druskos ir sviesto pagal skonį. Grybus nuvalyti, supjaustyti riekelėm ir truputį pavirinti, sumaišyti su ryžiais ir prikimšti agurkų puses. Paimti kepimo indą, su kuriuo galima būtų ir servuoti, patepti sviestu ir sudėti prikimštus agurkus. Paruošti padažą: 1 št. pašildyto sviesto, 3 št. grietinės, druskos, kapotų petražolių, 2 št. pomidorų košės, gerai išmaišyti ir užpilti ant agurkų. Kepti prie 350° apie 20 min., kol agurkai suminkštės.

Kimšti pomidorai

- 4 plokštesni pomidorai,
- 1½ p. virto kumpio,
- 1 svogūnas,
- druskos,
- pipirų,
- džiūvėsėlių,
- sviesto, grietinės.

Pomidorus parinkti didesnius ir plokštesnius. Pomidorams nupjauti apačią, išimti daigus ir grūdus; vidų patepti druska, apversti ir sudėti ant servietėlės, kad nuvarvėtų. Kumpį sumalti, kapotą svogūną pakepinti svieste, kiaušinį išplakti, pagal skonį įdėti druskos ir pipirų, viską sumaišyti su džiūvėsėliais ir prikimšti pomidorus. Paimti riebaluotą kepimo indą, sudėti pomidorus, ant kamšalo uždėti po šmotelį sviesto.

baigiant kepti uždėti po šaukštelį grietinės. Kepti prie 350° apie 20 min., kol pomidorai suminkštės.

Morkų sriuba

- 4 didesnės morkos,
- 3 p. buljono,
- 2 št. sviesto,
- džiūvėsėlių kubelių (croutons),
- grietinės.

Morkas nuvalyti ir supjaustyti plonom riekelėm, uždėti sviesto ir troškinti ant labai lengvos ugnies, kad suminkštėtų. Pertrinti per sietelį ir sumaišyti su buljonu; pašildyti ir pabaltinti grietinėle. Tinka su paskrudinta duona.

Keksas

- ¼ sv. sviesto,
- 1½ p. miltų,
- 4 kiaušiniai,
- 1 p. cukraus,
- ¼ p. rūgščios grietinės,
- 3 št. džiūvėsėlių,
- 3 št. razinų,
- 1 pk. bakino-kepimo miltelių.

Sviestą išsukti su cukrumi iki baltumo. Sukant, po vieną, sudėti trynius ir supilti grietinę. Gerai išmaišyti. Miltus persijoti su kepimo milteliais, sudėti džiūvėsėlius ir vėl gerai išmaišyti. Išplakti baltymus. Lengvai įsukti baltymus, sudėti razinas ir supilti į sviestuotą kepimo formą. Kepti prie 350° apie 1 val.

Grietininai saldainiai

- 1 p. grietinės arba pieno,
- 1 p. cukraus,
- 1 štl. sviesto,
- ¼ p. šokolado miltelių,
- cukraus pudros.

Virti ant lengvos ugnies, kad sutirštėtų. Maišyti. Kai pradės tirštėti, išpilti į didesnį indą. Masei pakankamai susitingus, supjaustyti ir pavolioti cukraus pudroje.

Jogurto padažas

- ¼ sv. grietininio sūrio,
- 1 p. jogurto (be skonio),
- 2 kapoti svogūnėliai,
- 1 štl. paruoštų krienų,
- 1 štl. kapotų petražolių,
- ¼ štl. „Worcestershire sauce“,
- ¼ štl. „curry“ miltelių,
- ¼ štl. salierų druskos,
- ½ sv. sukapotų Matane šrimpų.

Grietininį sūrį išmaišyti su jogurtu. Viską sudėti į indą ir išmaišyti. Palaikyti per naktį šaldytuve. Tinka prie kokteilio užkandėlių, sausainių ir žalių daržovių.

Plokštainis su uogiene

- 3 p. miltų,
- 1 p. pieno,
- 1 pk. mielių (30 g.),
- 2 kiaušiniai,
- 2 tryniai,
- ½ p. cukraus,
- 3 št. sviesto.

Mieles sutrupinti ir sudėti į drungną pieną, įdėti žiupsnelį cukraus. Kiaušinius išplakti su tryniais, cukrumi ir sviestu. Pakilusias mieles išmaišyti. Sumaišyti su miltais ir išplaktais kiaušiniiais. Miltų vartoti pagal reikalą, žiūrėti, kad tešla nebūtų per kieta. Minkyti, kol nebelips prie rankų. Tešlą apdengus palaikyti šiltoje vietoje, kad pakiltų. Tešlą iškočioti piršto storumo, sudėti į riebaluotą kepimo skardą. Apipjaustyti kraštus, iš liekanų iškočioti plonas lazdeles. Ant tešlos uždėti norimos uogienės, ant uogienės uždėti tešlos lazdeles, patepti plaktu kiaušiniu. Kepti prie 350° 1 val.

Trapūs kepsniai

- 1 p. maltų migdolų,
- 1 p. cukraus,
- 4 kiaušiniai,
- 2 št. džiovėsėlių.

Gerai sumaišyti migdolos, cukrų, džiovėsėlius ir ištrinti su kiaušinių tryniais. Išplakti baltymus ir lengvai išsukti; masę dėti kupsteliais į popierines formeles. Kepti lengvoje temperatūroje, kad gerai sudžiūtų.

Lazdelės

- ½ p. grietinėlės,
- ½ p. sulydyto sviesto,
- ¼ p. cukraus,
- ¼ p. kapotų migdolų,
- miltų.

Viską sumaišyti, sudėti persijotus miltus — tiek, kad galima būtų suminkyti lengvą tešlą. Tarp rankų susukti lazdeles ir sudėti į riebaluotą kepimo skardą. Kepti, kol gražiai pagels.

Lazanja su špinatais

- 8 lazanja-juostelės,
- 1 pk. šaldytų špinatų,
- 1½ p. tarkuoto Mazzarella sūrio,
- 1 p. varškės,
- ½ p. tarkuoto Parmesan sūrio,
- 2 plakti kiaušiniai,
- 1 p. pomidorų padažo.

Lazanją išvirti pagal instrukcijas, nusausinti ir atvėsinti. Sumaišyti atšildytus špinatus, varškę, Mazzarella ir Parmesan sūrius su išplaktais kiaušiniiais. Šią masę uždėti ant visų lazanos juostelių. Lazanjas susukti ir stačiai sustatyti į kepimo indą (stiklinį). Užpilti pomidorų padažu. Uždengti „foil“ popierium, subadyti šakute. Kepti prie 350° apie 45 min.

Obuolių kepsnys

- 1 p. virimo obuolių,
- 1 kiaušinis,
- ¾ p. cukraus,
- ½ p. miltų,
- 1 štl. kepimo miltelių,
- 1 štl. vanilės ekstrakto,
- ½ p. kapotų riešutų,
- 1 p. plakamos grietinėlės.

Greitas užkandis: supjaustyti virtas bulves, įmaišyti prieskonius ir šaukštą miltų, sudėti į sviestuotą apkepo indą su virtom dešrelėm, užpilti puodelį pieno, uždėti sviesto gabalėlių ir kepti orkaitėje apie 20 min.

- 2 št. cukraus,
- 1 štl. tarkuotos apelsino žievelės,
- citrinos sunkos.

Obuolius nulupti, išimti sėklalzdžius, sukapti ir pašlakstyti citrinos sūka. Indelyje išplakti kiaušinį su cukrum, sudėti persijotus miltus su kepimo milteliais, vanilę, riešutus ir labai gerai išplakti. Sudėti obuolius ir išmaišyti. Sudėti į apvalią, sviestu pateptą kepimo formą ir kepti prie 350° apie 30 min., kol gražiai paruduos. Plakamą grietinėlę išplakti su 2 št. cukraus ir apelsino žievele. Obuolių kepsnį servuoti šiltą, ant viršaus uždėti plaktą grietinėlę.

Vaisių kokteilis

- 8 p. sezoninių vaisių,
- 1 p. apelsinų sunkos,
- 2 št. citrinos sunkos,
- 3 št. konjako (brandy),
- 1 št. medaus.

Sezoninius vaisius (įvairius) nuvalyti, nulupti ir supjaustyti karsnio didumo šmoteliais. Sudėti į stiklinį servavimo indą. Sumaišyti šviežiai išpaustų apelsinų sunką, citrinos sunką, konjaką ir medų. Užpilti ant vaisių ir gerai sukratyti. Uždengti ir laikyti šaldytuve apie 24 val.



Makaronai vyno padaže

- 2 p. mažų makaronų,
3 kiaušiniai,
3 št. rūgščios grietinės,
1 št. paruoštų Dijon garstyčių,
6 juostelės šoninės (bacon),
1 št. aliejaus,
3 kapoti maži svogūnėliai (žali),
2 p. balto vyno,
Parmesan sūrio.

Makaronus išvirti pagal instrukcijas. Labai gerai išplakti kiaušinius, rūgščią grietinę ir garstyčias. Šoninę smulkiai supjaustyti ir kepinti aliejuje, kad pasidarytų trapi. Nusunktus makaronus sudėti į virimo indą, supilti vyną, įdėti kapotus svogūnėlius ir maišant kiek pavirinti, kad skystis susigertų. Užpilti išplaktus kiaušinius, lengvai šildant maišyti, kad padažas sutirštėtų. Viską supilti į pašildytą servavimo indą. Pabarstyti pakepinta šonine ir tarkuotu sūriu.

Aviečių saldusis

- 2 maišeliai želatinos (be skonio),
2 p. pieno,
¼ p. cukraus,
½ p. sutrintų aviečių (šviežių arba šaldytų),
2 št. citrinos sunkos,
1 št. tarkuotos citrinos žievelės,
1 št. tarkuotos apelsino žievelės,
2 kiaušinio baltymai,
aviečių uogų, riešutų.

Pieną supilti į indelį, ant viršaus užberti želatinos miltelius, kad suminkštėtų. Sudėti cukrų ir lengvai šildant maišyti, kad cukrus ir želatina ištirptų. Padėti į šaldytuvą, kad atvėstų. Sudėti ištrintas avietes ir tarkuotas žievelės. Išmaišyti ir vėl padėti į šaldytuvą. Kai pradės stingti, išplakti baltymus ir įmaišyti į stingstančią masę. Sudėti į mažus servavimo indelius ir vėl laikyti šaldytuve. Prieš servuojant papuošti avietėmis arba kapotais riešutais.



Sena kulinarija

Visada buvo manoma, kad gera ir komplikuota kulinarija iškilo 17 amž. italų ir prancūzų dėka. Neperseniausiai Mezopotamijoje surastos akmeninės plokštelės įrodo visai ką kitą. Tai yra iš 1700 metų prieš Kristaus gimimą užsilikusios archeologinės iškasenos — akmeninės plokštelės, ant kurių yra surašyti įvairūs to laiko patiekalų receptai. Ten suskaičiuota net 300 įvairių duonų ir pyragų, 100 įvairiausių sriubų ir t.t. Ypatingai daug prirašyta apie įvairių prieskonių naudojimą ir jų svarbą, kaip svogūnai, česnakai, kmynai, pipirai ir t.t. Iš tų receptų galima susidaryti nuomonę kokia gera buvo kulinarija, kuri gali prilygti šių laikų tik geriausiems restoranams.

„Lietuviška Virėja“ (Kucharka Litewska)

yra pirmoji lietuvių valgių knyga, kuri buvo išleista lenkų kalba Vilniuje 1854 metais. Knygos sudarytoja ir leidėja buvo Vincenta Žaltauskaitė-Zavadzkiene. Šios knygos buvo išleista 14 laidų A. Zavadzki knygy leidykloje Vilniuje. Ta pati knyga susilaukė 15-tos laidos Lenkijoje, kur 1985 metais buvo išleista 120 tūkstančių tiražu. Buvo panaudotos originalios iliustracijos. Knyga buvo tuoj išpirkta.

• Atsiųsta paminėti

Catholic Lithuania 600 Years — by Philip Skabeikis; published by The Lithua-

nian Roman Catholic Priests' League; 22 psl., iliustruotas leidinėlis, kainą nepažymėta

Domuko Jotynė — Balė Vaivorytė; iliustratorius — J. Kiburas; Jaunimo Bibliotekos Leidinys; spausdino Saleziečių spaustuvė Romoje; 45 psl., kainą nepažymėta; labai dailus leidinys mūsų mažiesiems, su spalvuotomis iliustracijomis.

Frozen Inferno — published by Lithuanian Catholic Religious Aid; 14 psl., kainą nepažymėta.

Švietimo Gairės — lietuviško ugdymo leidinys. Žurnalas mokyklai ir šeimai; leidėjai JAV LB švietimo Taryba; redaktorius ir administratorius — Juozas Plačas; adresas — 3206 W. 65th Pl., Chicago, IL, USA 60629; prenumerata — \$5.00.

Pasaulio Lietuvis — leidinys bendruomenės minčiai ir gyvenimui; leidėjai — PLB; redaguoja redaktorių kolektyvas, prenumerata metams — \$10.00 redakcijos ir administracijos adresas: Pasaulio lietuvis, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636, U.S.A., Tel. (312) 778-2200.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas. lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029, U.S.A.; prenumerata metams — \$20.00, Kanadoje — \$25.00.

Metmenys — periodinis kultūrinis leidinys; redaktorius — Vytautas Kavolis; administratorė — M. Paškevičienė — 3308 W. 62nd Pl., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; keturių numerių prenumerata — \$10.00; leidžia AM&M Publication.

Tėvynės Sargas — politikos ir socialinių mokslų žurnalas; redaktorius — A.J. Kasulaitis, 894 East 22-rd Street, Euclid, Ohio 44123, U.S.A.; administracija: A. Viliušis, 4050 S. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60632, U.S.A.; vieno numerio kaina — \$4.00.

Naujoji Viltis — LSTK Neo-Lituania ir Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga; redaguoja — A. Laikūnas, B. Nemickas, V. Valiukėnas; administratorius — B. Kaskaitis, 935 Beverly Rd., Cleveland Hts., Ohio 44121 U.S.A.; vieno numerio kaina — \$4.00.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; redaguoja — redakcinis kolektyvas; leidėjai — Ateitininkų Federacija; administratorius — J. Polikaitis, 7235 South Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629, U.S.A.; prenumerata metams — \$12.00.

“DP: LITHUANIAN IMMIGRATION TO CANADA AFTER THE SECOND WORLD WAR”,

365 psl., 40 iliustracijų,

parašyta **Dr. Mildos Danytės**, išleista “Multicultural History Society of Ontario”. Minkštais viršeliais — \$14.95, kietais — \$19.95, persiuntimui pridėti \$1.50.

Užsakymus ir čekius siųsti: D. S. Danys, 1681 Ainsley Dr., Ottawa, Ontario K2C 0S8

Chronicle of the Catholic Church in Lithuania: Published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America; 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, U.S.A.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja A. Klimas, T. Remeikis, B. Vaškelis; prenumerata metams \$10.00; adresas: Lituanus — 6621 S. Troy, Chicago, Ill., U.S.A.

Skautų Aidas — Lietuvių Skautų S-gos leidinys jaunimui, redaktorius — A. Saulaitis, S.J.; adresas — 2345 West 56 Street, Chicago, Ill., U.S.A. 60636; administratorė — M. Jonikienė; adresas — 6346 So. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; prenumerata metams — \$5.00.

Technikos Žodis — A.L. Inžinierių ir Architektų S-gos leidinys; redaguoja kolektyvas; administratorius — A. Brazdžiūnas; 7980 W. 127 St. Palos Park, Ill., 60464, U.S.A.; prenumerata metams \$6.00.

Šaltinis — tikibinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Sv. Kazimiero Sąjunga ir Tėvai marijonai; redaguoja k. S. Matulis, MIC. Metinė prenumerata — \$6.00, adresas: 16 Hound Rd., West Bridgeford, Nottingham, NG2 6AH, England.

Saleziečių Balsas — leidžia Lietuviai Saleziečiai; redaguoja — k. M. Burba, S.D.B.; redakcijos adresas — Lituani Don Bosco, Via Colonna 2, 00044 Frascati (Roma) — Italia.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, U.S.A.; prenumerata metams — \$10.00.

Moterų Dirva — L.R.K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; prenumerata metams — \$7.00 Amerikoje, kitur — \$8.00. Adresas — 3005 N. 124th St., Brookfield, Wis. 53005, U.S.A.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N.P.M. Seserys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata \$10.00 adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn., U.S.A., 06260.

Akiračiai — atviro žodžio mėnraštis; redaguoja redakcinis kolektyvas; adresas: 6821 So. Maplewood Ave., Chicago, Ill., 60629, U.S.A.; metinė prenumerata \$8.00.

The Observer — a newspaper published monthly by the Lithuanian Roman Catholic Federation of America; redaguoja redakcinis kolektyvas; adresas: 4545 W. 63rd Street, Chicago, Ill., U.S.A. 60629; metinė prenumerata \$10.00.

ELTA — Information Bulletin, Lithuanian National Foundation; 345 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y., 11207, U.S.A.

AUKOS

a.a. A.A. Šmigelskių atminimui: A. Šmigelskis — žmonos atminimui — 50 dol.; P.L. Murauskai — 100 dol.; R.R. Bell — 50 dol.; McMurray — 50 dol.; G. Kuchalskienė — 25 dol.; B.S. Prakapai — 20 dol.; A.R. Karkai — 20 dol.; N.N. — 20 dol. 100 dol. — L.K. Mot. Montrealio skyrius; K.L.K. Mot. Priskėlimo p-jos skyrius. 25 dol. — Liet. Mot. Klubas Racine, Wisc. 20 dol. — M. Merkevičienė, Omaha, Nebr. 15 dol. — S. Kamarauskienė, Surfside, Fl. J. Budnikienė, Toronto, Ont. 10 dol. — M. Milišauskienė, Kenosha, Wisc.; G. Kudžmienė, Montreal, Que.; K. Bubliauskienė, Toronto, Ont. 5 dol. — D. Staškevičienė, Verdun, Que.; A. Povilaitienė, Great Neck, N.Y.; J. Dočkienė, Cicero, Ill.; L. Masiliūnienė, Boston, Mass.; K. Remėzienė, Richmond Hill, N.Y.; B. Liaudanskienė, Detroit, Mich.; M. Švedienė, Cicero, Ill.; A. Gylienė, Olympia, Wash.; E. Kačinskienė, St. Petersburg, Fl.; J. Žitkuvienė, Chicago, Ill.; A. Smailienė, Toronto, Ont.; M. Pusdešrienė, Hamilton, Ont.; O. Dabšienė, Omaha, Nebr.; B. Batisienė, Brockton, Mass.; V. Grybienė, Toronto, Ont. 3 dol. — A. Šimenienė, Dorchester, Mass.; V. Kličienė, Montreal, Que. 2 dol. — N. Bielinienė, Cleveland, Ohio.; B. Čypienė, Hilton, N.Y.; A. Šležienė, Chicago, Ill.; E. Jaškienė, Weston, Ont.; E. Veisienė, Chicago, Ill.;

GARBĖS PRENUMERATOS

G. Ažubalienė, Fox River Grove, Ill.; P. Ažuolienė, Woodhaven, N.Y.; O. Adomaitienė, Annandale, Vir.; J. Angeleikienė, Chicago, Ill.; A. Arūnienė, Toronto, Ont.; V. Anyšienė, Toronto, Ont.; B. Akelienė, Valencia, Venezuela.; B. Batisienė, Brockton, Mass.; K. Bubliauskienė, Toronto, Ont.; M. Bajorūnienė, Pompano Beach, Fl.; S. Bitlerienė, Detroit, Mich.; O. Bačkienė, Washington, D.C.; B. Budžinauskienė, Waterbury, Conn.; Živilė Bačkis, Prancūzija.; J. Baltuonienė, LaSalle, Que.;

J. Budnikienė, Toronto, Ont.; G. Breichmanienė, Hamilton, Ont. (2 m.); A. Balčiūnienė, Winnipeg, Mant. (2 m.); M. Bumbulienė, Toronto, Ont.; B. Buzinskienė, Union Pier, Mich.; P. Barakauskienė, Stayner, Ont.; F. Černiuvienė, Chicago, Ill.; B. Česiūnienė, Dryden, Ont.; A. Dulksnienė, Chicago, Ill.; V. Dimskienė, Toronto, Ont.; P. Dubauskienė, Woodhaven, N.Y.; A. Erštikaitienė, Stoney Creek, Ont.; O. Izokaitienė, Chicago, Ill.; D. Jurienė, Westchester, Ill.; J. Jonaitienė, Stayner, Ont.; A. Grižienė, Tucker, Ga.; E. Gudinskienė, Hamilton, Ont.; A. Gylienė, Olympia, Wash.; G. Grajauskienė, Hamilton, Ont.; S. Gliožerienė, Chicago, Ill.; M. Genčiuvienė, Toronto, Ont.; V. Grybienė, Toronto, Ont.; M. Kuprionienė, Flintridge, Cal.; S. Kamarauskienė, Surfside, Fl.; E. Kačinskienė, St. Petersburg, Fl.; V. Kalendrienė, Weston, Ont.; G. Kudžmienė, Montreal, Que.; O. Kalvaitienė, Cleveland, Ohio.; V. Kleivienė, St. Petersburg, Fl.; A. Krausienė, Maribyrnong, Australia.; B. Liaudanskienė, Detroit, Mich.; M. Lendraitienė, Boston, Mass.; J. Labanauskienė, Michigan City, Ind.; B. Martick, Boston, Mass.; M. Mackus, Cicero, Ill.; L. Masiliūnienė, Boston, Mass.; M. Mikonienė, Rfchmond Heights, Ohio.; M. Merkevičienė, Omaha, Ohio (4 m.); M. Milišauskienė, Kenosha, Wisc.; B. Macnorienė, Chicago, Ill.; A. Petokienė, Upland, Cal.; S. Petrušaitienė, Racine, Wisc.; B. Perkauskienė, Hamilton, Ont.; A. Povilaitienė, Great Neck, N.Y.; V. Pazukaitė, Dollard des Ormeaux, Que.; N. Paulaitienė, Sudbury, Ont.; S. Piktuižienė, Chicago, Ill.; D. Rudaitienė, Berwyn, Ill.; K. Rugienė, Toronto, Ont.; K. Remėzienė, Richmond Hill, N.Y.; J. Ruslienė, Toronto, Ont.; D. Staškevičienė, Verdun, Que.; S. Skobeilgienė, Richmond Hill, N.Y. (2 m.); S. Smilienė, Michigan City, Ind.; O. Simonaitienė, Cicero, Ill.; E. Stepatienė, Toronto, Ont.; A. Smailienė, Toronto, Ont.; B. Švalkienė, Northampton, Anglia.; M. Stankaitienė, Delhi, Ont.; K. Šimulis, Juno Beach, Fl.; J. Šmaizienė, St. Petersburg Beach, Fl.; O. Skardienė, Cleveland, Ohio.; S. Savickienė, West Sunshine, Australia.; S. Steponavičienė, Sunshine, Australia.; D. Virkutienė, W. Hartford, Conn.; A. Vitkuvienė, W. Hartford, Conn.; A. Varkalienė, Sunshine, Australia.; D. Woss, Fox River Grove, Ill.; G. Vyšniauskienė, Mississauga, Ont.; M. Vaitonienė, Hamilton, Ont.; E. Žemaitienė, Cleveland, Ohio.; J. Žitkuvienė, Chicago, Ill.;